

*Skrifter utgivna av
Kristendomslärarnas Förening
4-5*

**MELLAN GAMLA OCH
NYA TESTAMENTET**

AV

HUGO ODEBERG

Stockholm

---

*Svenska Bokförlaget
P. A. Norstedt & Söner*

*Texten scannad från originaltrycket och uppsatt för datorbruk.
Fotnoterna står i RTF-versionen i slutet av boken såsom i originalet.
I PDF-versionen finns fotnoterna
både i slutet av boken och under texten på de aktuella sidorna.
Falkenberg 2002. KEGs.*

Original:
STOCKHOLM 1944
KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER

Innehåll

INLEDNING	6
SYRAK	11
T O B I T	22
BARUK	27
En sång om visheten9, 10	27
SUSANNA	30
(Tillägg till Daniel)13	30
JUBILEERBOKEN	33
DE TOLV PATRIARKERNAS TESTAMENTE	36
(Rubens testamente)22	36
(Simeons testamente)	38
(Isaskars testamente)	39
VISHETEN	40
FÖRSTA MACKABÉERBOKEN	45
ANDRA MACKABÉERBOKEN	49
FÖRSTA HENOKSBOKEN	56
(De sju ärkeänglarna)40	56
(Den första liknelsen)	56
(Den andra liknelsen)	58
(Den tredje liknelsen)	61
(Henoks upphöjelse)	63
(Profetian om de tio veckorna)	64
SALOMOS PSALMER	67
TREDJE ESRABOKEN	71
MOSES' HIMMELSFÄRD	76
ANDRA HENOKSBOKEN	77
TREDJE HENOKSBOKEN	81
FJÄRDE ESRABOKEN ELLER	
ESRAS APOKALYPS	82
(Första synen)	82
(Sjätte synen)	85
(Sjunde synen)	87
BARUKS APOKALYPS	89
NOTER	92

436198

INLEDNING

Den skriftsamling, som den kristna kyrkan kallar Gamla testamentet, innehåller Israels heliga skrifter, sådana skrifter, som användes vid den offentliga gudstjänsten och den enskilda andakten. De skrifter, Israel ansåg för heliga skrifter, ansågos också av de första kristna för heliga. Israels heliga skrifter blevo därför uppbyggelse- och andaktsböcker även i den kristna kyrkan.

Icke alla sådana heliga skrifter och uppbyggelseböcker kommo emellertid med i Gamla testamentet. De judar, som icke antagit kristendomen, beslöto på en synod i Jamnia år 90 e.Kr. att utesluta från gudstjänstbruk och enskild andakt en hel mängd av sådana skrifter, som hittills använts. De skrifter, som då blevo kvar såsom tillåtna för gudstjänstbruk, äro desamma som de, vilka i våra vanliga svenska helbiblar betecknas med uttrycket »de kanoniska böckerna». Anledningen till att vissa skrifter härvid uteslötos var bland annat, att de innehöllo sådana yttranden, som av de kristna kunde användas som stöd för deras förkunnelse.

Den kristna kyrkan bibehöll många av dessa av judarna uteslutna skrifter. För att skilja dem från de skrifter, som funnos i judarnas kanon, betecknade kyrkofadern Hieronymus dem med namnet »apokryfer» och denna benämning har genom honom vunnit burskap. I den katolska kyrkan bestämdes definitivt vid det tridentinska mötet år 1546, att de apokryfiska böcker, som funnos i den av kyrkan använda latinska översättningen, Vulgata, skulle anses som helt likvärdiga med det övriga Gamla testamentet. I Vulgata ingå dock icke alla de skrifter, som en gång räknats som heliga och tillhört uppbyggelse- eller andaktslitteraturen. Det har därför blivit bruk att skilja mellan de utomkanoniska böcker, som medtagits i Vulgata eller i kyrkobibeln, och dem som icke medtagits där, och kalla endast dem som medtagits för »apokryfer», de övriga för »pseudepigrafer». Benämningen pseudepigrafer (grek. pseudepigrafa), som närmast betyder »skrifter under falskt namn»,

kom därav, att flera av dessa skrifter bära någon biblisk gestalts namn (Henok, Abraham, Elias, Esra) utan att vara skrivna av denne. Benämningen apokryfer åter är — när det gäller de skrifter som här avses — en grekisk översättning av det hebreiska ordet »genuzin», som betyder »undångömda», d.v.s. uteslutna ur kanon.

Under det att, som nämnts, den katolska kyrkan räknar de av judarna såsom kanoniska förklarade böckerna och de apokryfiska skrifterna såsom likvärdiga, skilde man i de lutherska kyrkorna mellan dem, så att man räknade apokryferna till Gamla testamentet men ej betraktade dem som likvärdiga med de andra. I den tyska helbibeln år 1534 betecknar Luther de apokryfiska böckerna såsom »böcker som icke få räknas lika med den heliga skrift men som dock äro nyttiga och goda att läsa». I de reformerta kyrkosamfundet antog man den judiska uppfattningen och utmönstrade apokryferna helt ur bibeln. Apokryferna tillhöra alltså den svenska kyrkobibeln, ehuru de oftast icke äro medtagna i helbiblarna, troligen efter mönstret av de på sin tid i Sverige spridda svenska helbiblar, som utdelades och spriddes av »Brittiska och utländska bibelsällskapet».

Full likmässighet råder icke heller beträffande de apokryfiska böckernas antal och omfång. Den svenska kyrkobibeln upptager såsom apokryfer följande:

Judit, Visheten, Tobit, Syrak, Baruk, Första och Andra Mackabéerböckerna, Tillägg till Ester, Tillägg till Daniel (nämligen Susanna, Bel i Babylon, Draken i Babylon, Asarias' bön, De tre människens lovsång) och Manasses bön.

Enligt en annan uppfattning höra till apokryferna dessutom även Tredje Esra och Tredje Mackabéerboken; på sina håll räknas även Fjärde Mackabéerboken dit.

Uppdelningen av dessa senjudiska skrifter i apokryfer och pseudepigrafer har alltså ingen betydelse från synpunkten av dessa böckers eget innehåll, värde eller tillkomsttid. Flera av de sedermera så kallade pseudepigrafiska skrifterna hade också i äldre kristen tid väl så stort anseende som apokryferna eller de kanoniska skrifterna (frånsett de fem Moseböckerna — »Lagen» — och

profeterna, vilka räknades förmer än de andra). Första Henoksboken var lika flitigt läst som Mackabéerböckerna, Visheten högre uppskattad än Esters bok.

I stället för med benämningen »apokryfer» och »pseudepigrafer» kan man karakterisera dessa böcker såsom de som ligga mellan Gamla och Nya testamentena. Därmed äro flera fakta beträffande dessa skrifter angivna eller antydda: 1. De tillhöra i stort sett till sin tillkomsttid perioden 200 f.Kr. – 30 e.Kr. 2. De tillhöra de skrifter, som — på samma sätt som de, vilka sedermera bestämdes skola utgöra Gamla Testamentets kanoniska skrifter — voro använda vid synagoggudstjänsten och den enskilda andakten och som därför voro väl kända av dem, till vilka Jesus och de första apostlarna talade. 3. De lästes av de första kristna och användes av dem såsom andakts- och uppbyggelseböcker, och de voro också länge i bruk inom den kristna kyrkan, samt — liksom fallet är med apokryferna i den katolska kyrkan — räknas ännu i dag såsom likställda med Gamla testamentets heliga skrifter.

Flera av dessa skrifter finnas citerade eller antydda i Nya testamentet. När Jesus kallar sig själv för Människoson är det bl.a. därför, att han med detta ord anknyter till ett namn, som var väl känt för alla eller de flesta av hans åhörare, därför att de hade läst Första Henoksboken. Han ville därmed ha sagt, att den gestalt, som i Första Henoksboken skildras under namnet Människosonen eller Den Utvalde, är den, som kommer det rätta begreppet om Jesu egen person och uppgift i världen närmast. Första Henoksboken och Moses himmelfärd äro citerade i Judas' brev. Johannesevangeliets inledning, den s.k. prologen (kap. 1:1-14 förutsätter bekantskap med Vishetens och Syraks ord om den gudomliga Visheten, som var till före allt skapat.

Dessa skrifter voro ursprungligen skrivna på hebreiska, arameiska eller grekiska. De som ursprungligen skrivits på hebreiska och arameiska ha gått förlorade för oss på grundspråket, med undantag av några brottstycken, t.ex. av Syrak (på hebreiska). Däremot finnas dessa till största delen bevarade i grekisk översättning, liksom de flesta av dem som ursprungligen skrivits på grekiska finnas kvar i grekisk form. Några däremot känna vi helt eller del-

vis endast i etiopisk, syrisk, koptisk eller latinsk översättning. Senare fynd, speciellt i Egyptens sand (papyrer), ha undan för undan bragt i dagen brottstycken av skrifter, mest på grekiska, som tidigare gått förlorade. På så sätt har en stor del av den grekiska översättningen av Första Henoksboken återvunnits. Denna bok ha vi i dess helhet endast i etiopisk översättning.

När de olika skrifterna tillkommit låter sig icke alltid med full säkerhet bestämmas.

I det följande ges några utdrag ur de viktigaste av dessa skrifter. Den ungefärliga tid, då de olika här anförda skrifterna författats, är:

200 — 100 f.Kr.:

Syrak (190 f.Kr.).

Tobit (omkring 175 f.Kr.).

Första Henoksboken (kapp. 1-36, 72-108) omkring 175 f.Kr.).

Baruk (omkring 150 f.Kr.).

Tillägg till Daniel (före 100 f.Kr.)

Jubileerboken (före 100 f.Kr.).

De tolv patriarkernas testamente (22 f.Kr.).

Visheten (före 100 f.Kr.).

Första Mackabéerboken (före 100 f.Kr.).

100 f.Kr. — Kr.f.:

Första Henoksboken, kapp. 37-71 (omkring 80 f.Kr.).

Andra Mackabéerboken (omkring 80 f.Kr.).

¹⁾ Syrak skrevs ursprungligen på hebreiska. Boken översattes till grekiska av författarens sonson. Denne skrev även ett företal till boken. Författaren angives i skriften heta »Jesus, Syraks son». I de senare judiska skrifterna, t ex i Talmuderna, kallas han Ben Sira.

Syrak hör till den s k Vishetslitteraturen, dvs de skrifter, som särskilt syssla med Visheten, vilken betraktas såsom ett självständigt andligt väsen, som funnits till före världens skapelse och utgör förbindelsen mellan Gud och människor och mellan Gud och hans skapade värld. Liksom andra skrifter i denna »vishetslitteratur» har Syrak också upptagit många äldre och yngre ordspråk, regler för livsföringen, betraktelser över tillvaron och dess lagar, träffande utsagor om människornas olika karaktär och öden. Syraks bok är till innehållet mest lik Ordspråksboken.

²⁾ Härtill jämföres Ordspråksboken 8:22-36.

³⁾ Jämför Jakobs brev 1:13.

Salomos psalmer (omkr. 70 f.Kr.).

Tredje Esra (omkring 10 f.Kr.).

Kr. f. — 100 e.Kr.:

Moses himmelfärd (omkring 6 e.Kr.).

Andra Henoksboken (omkring 20 e.Kr.).

Tredje Henoksboken.

Estras apokalyps.

Baruks apokalyps.

SYRAK

All vishet kommer från Herren och är hos honom för alltid.¹

Före allting är visheten skapad.

Herren själv skapade henne, han såg henne och mätte henne, och han utgöt henne över alla sina verk. Hos allt levande finnes hon, efter det mått som honom täcktes. Men rikligen gav han henne åt dem som älska honom.² (1:1-10)

Vishetens begynnelse är att frukta Gud. (1:14)

Oförståndiga människor kunna aldrig vinna den och syndiga män få icke skåda den. Fjärran är den från de övermodiga, och lögnare hava den icke i sina tankar. (7:7, 8)

Säg icke: »Det är Herren, som är skulden till mitt avfall.» Säg icke: »Han själv har förlett mig.»³ Ty han behöver ingen syndare. Allt vad styggelse heter, det hatar Herren, och de som frukta honom hava icke behag därtill. Han skapade människa i begynnelsen och överlämnade henne åt hennes fria vilja. Om du vill, så kan du hålla buden, och att öva trohet står i ditt eget val. Han har satt framför dig eld och vatten; efter vilket du vill kan du räcka ut din hand. Framför människan ligga liv och död, och vilket hon väljer skall varda henne givet. Ty stor är Herrens vishet. Väldig är han i makt, och allting ser han. Och hans ögon äro vända till dem som frukta honom, och han känner allt vad en människa har för händer. Men ingen bjöd han att vara ogudaktig, och ingen gav han lov till att synda. (15:11-20)

Följ icke din begärelse, utan hejda dina lustar. Om du giver medhåll åt din begärelse, så skall den göra dig till ett ämne för dina fienders skadeglädje. Hav icke din glädje i yppig vällevnad, på det att du ej må bliva utarmad genom att taga del i sådant liv. Bliv ej en tiggare genom att hålla dryckesgillen för lånade penningar, medan du själv intet har i din pung. En arbetare som är hemfallen åt dryckenskap bliver icke rik; den som föraktar det ringa kommer inom kort på obestånd. Vin och kvinnor leda förståndiga män på avvä-

gar, och den som håller sig till skökor är besinningslösare än dessa. (18: 30-19: 2)

Den som är för snartrogen, han är lättsinnig, och den som så syndar, han felar mot sig själv. Den som har sin glädje i ondskan, honom bringar den undergång, men den som hatar skvaller, han undgår ondskan. För aldrig vidare vad någon har sagt, du skall alls intet förlora därpå. Har du hört ett rykte, låt det då dö med dig; var lugn, du kommer icke att sprängas sönder därav. (19:4-10)

Att undervisa en dåre är såsom att limma ihop en lerkruka, såsom att väcka en sovande ur djup sömn. Att tala för en dåre är såsom att tala för en som håller på att somna: när man har slutat säger han: »Vad var det?» (22:7, 8)

Tre ting behaga mig väl och äro sköna inför Herren och inför människor: endräkt mellan bröder och vänskap mellan grannar, och att man och hustru komma väl överens. (25:1)

Nio ting prisar jag i mitt hjärta och om det tionde vill jag tala berömmande ord: en man, som har glädje av sina barn; den som i sin livstid får se sina fienders fall; lycklig är ock den, som är gift med en förständig hustru; den som icke felar med sin tunga och den som icke måste tjäna en, som är honom ovärdig; säll är den som har undfått förstånd; och den som får tala för lyssnande öron; lycklig den som har en trogen vän; säll den som är klok. Men huru stor är icke den som har funnit Visheten; dock är han ej förmer än den som fruktar Herren. (25:7-10)

Ingen värk är så stor som hjärtans sorg. Ingen list är över kvinnors list. Intet försåt är över hatarens försåt. Ingen hämnd är över ovänners hämnd. Intet huvud är så listigt som ormens huvud, och ingen vrede är så bitter som kvinnovrede. Jag ville hellre bo ibland lejon och drakar än med en ond kvinna. Såsom en sandig backe för en gammal mans fötter är en munvig hustru för en stillsam man. Nedslaget sinne och dyster uppsyn och hjärtesar vållas av en ond hustru. (25:13-23)

Säll är den man som har en god hustru; hans dagars tal varder fördubblat. En dugande hustru gör sin man glädje, och han får fullborda sina år i frid. En god hustru är en god lott, och hon kom-

mer på dens lott som fruktar Herren. Evad han är rik eller fattig, är hans hjärta förnöjt, och hans uppsyn är alltid glad. (26:1-4)

När ett såll skakas, stannar orenligheten kvar; likaså stannar smutsen hos människan kvar i hennes tankar. Såsom lerkärl prövas i ugnen, så lär man känna en människa genom hennes tänkesätt. Frukten röjer trädets skötsel, likaså tänkandet en människas sinnelag. Prisa ingen, förrän du hört hans tankar, på det sättet lär man känna människor. (27:4-7)

Var sparsam med tiden, när du är bland oförståndiga människor, men dröj länge kvar bland de eftertänksamma. (27:12)

Den som röjer hemligheter förlorar allt förtroende; han finner aldrig en hjärtevän. (27:16) Ty ett sår kan man förbinda, och efter smädelse är förlikning möjlig, men för den som har röjt hemligheter finnes ej något hopp. (27:21)

Om någon gör ont så faller det tillbaka på honom själv, men han förstår icke, varifrån det kommer. (27:27)

Den som hämnas skall få erfaras Herrens hämnd; hans synder skall Herren tillräkna honom utan förskoning. Förlåt din nästa den orätt han har gjort; då skall du ock få tillgift för dina synder, när du beder (28:1, 2)

Den som vill öva barmhärtighet, han lånar åt sin nästa; och den som stöder honom med sin hand håller buden. Låna åt din nästa, när han är i nöd; och betala igen åt din nästa på utsatt tid. Stå fast vid ditt ord och visa dig trofast mot honom, så skall du städse få vad du behöver. Mången anser ett lån för ett fynd och bereder så honom förtret som hjälpte honom. Till dess han får det, kysser han sin nästas hand och talar i ödmjuk ton om hans penningar. Men när tiden att betala är inne, då gör han uppskov och betalar med jämrande ord och skyller på dåliga tider. Kan han betala, får den andre med knapp nöd hälften igen och måste räkna till och med det såsom ett fynd. Kan han det icke, har han berövat den andre hans penningar, och denne har oförskyllt fått en fiende i honom. (29:1-6)

Den som är god går i borgen för sin nästa, men den som har mist all skam lämnar honom utan hjälp. Förgät icke en borgensmans välgärningar; han har ju givit sig själv för dig. Syndaren förö-

der sin borgensmans egendom, och den som är otacksam i sitt sinne lämnar sin räddare i sticket. Borgen har störtat många i fördärvet som levde i välmåga, och vräkt dem omkring såsom vågen i havet. Mäktiga män har den drivit från hus och hem, så att de hava måst irra omkring bland främmande folk (29:14-18)

Det viktigaste för livet är mat och dryck och kläder och hus till att skyla nakenheten. Bättre är den fattiges liv under eget brädsckjul än läckra rätter i främmande hus. (29:21, 22)

Glädje i hjärtat är liv för en människa, och fröjd förökar en mans dagar. Gör dig inga betänkligheter utan uppmuntra ditt hjärta och håll sorgen långt borta ifrån dig. Ty sorgen har dödat många, och den har ingen nytta med sig. Avund och vrede förkorta livet, och bekymmer gör gammal i förtid. (30:22-24)

Var icke en hjälte i att dricka vin, ty många äro de som vinet har fördärvat. Ässjan prövar lödningen: så prövar ock vinet de överdådiga hjärta, när de druckne äro. Vin vederkvicker människornas liv, om man dricker det måttligen. Och vad är det för ett liv, där intet vin är? Vin är skapat därtill att det skall göra människor glada. Vin drucket till nödtorft fröjdar kropp och själ. Men om man dricker för mycket därav, så har det allt ont med sig. Dryckenskapen gör en galen dåre ännu galnare, så att han trotsar och pockar, till dess han stött, slagen och sargad varder. Bestraffa icke din nästa vid ett dryckeslag och smäda honom icke uti hans glädje. Giv honom, icke onda ord och möt honom icke med hårt tal. (32:25-31)

Medan du ännu lever och livsande är kvar i dig, må du icke avstå din plats åt någon människa. Ty det är bättre att dina barn få bedja dig om hjälp, än att du måste se dina söner i händerna. Var den bestämmande i allt vad du gör, och låt ingen fläck komma på din ära. (33:21-23)

Fåfäng gå lärer mycket ont. (33: 29)

Den fåkunnige gör sig tomma och bedrägliga förhoppningar och de oförnuftiga låta sig oroas av drömmar. (34:1)

Av armodets bröd beror de fattigas liv; den som berövar dem det, är en blodsman. Att avhända någon hans livsuppehälle är det samma som att dräpa sin nästa. Den som icke giver arbetaren hans lön, han är en dråpare. (34:25-27)

Den ene bygger upp och den andre river ned — vad hava de vunnit därpå annat än mödor? Den ene beder och den andre förbannar — vilkenderas röst skall Herren höra? (34:28, 29)

Min son, pröva vad dinom kropp sunt är och se vad honom osunt är; det giv honom icke. Ty allehanda tjänar icke varje man, så förmår ej heller var man allehanda. (37:27, 28)

Visa läkaren tillbörlig ära, ty du kan komma att behöva honom, ty också honom har Herren skapat. Från den Högste kommer läkedom och av konungarna får läkaren skänker. Läkarens konst upplyfter hans huvud och bland stormän är han hedrad. Herren har låtit jorden frambringa läkemedel, och den förståndige föraktar dem icke. (38:1-4) Min son, om du bliver sjuk, så var icke försumlig, utan bed till Herren, så skall han göra dig frisk igen. (38:9) Men jämväl för läkaren må du lämna rum, och håll honom ej på avstånd, ty också honom behöver du. Det finns tillfällen, då även i deras händer ligger en god utgång, ty även de skola bedja till Herren, att han skall hjälpa dem att skaffa lindring och bot, till deras egen bärgning. (38:12-14)

Den vise, som inriktar sitt sinne på den Högstes lag och begrundar den, han måste uppsöka alla de gamles vishet och studera i profeterna; han aktar noga på vad namnkunniga män förtälja och tränger in i tänkespråkens ordvändningar. Han forskar efter ordspråkens förborgade mening och fördjupar sig i tänkespråkens gåtor. Bland stormän gör han tjänst och inför furstar träder han fram. Han vet skicka sig i främmande land, ty han har försökt vad ibland folk duger och icke duger. Med all sin håg söker han Herren, sin Skapare, och inför den Högste bönfäller han! Han upplåter sin mun i åkallan och beder om tillgift för sina synder. Om Herren, den Store, det vill, så varder han uppfylld med förstånds ande. Han låter visdomsord rikligen flöda och i sin bön prisar han Herren. Han använder rätt sin rådklohet och sitt förstånd och Herrens hemligheter begrundar han. Han framlägger sin lära och undervisning, och av Herrens förbunds lag berömmar han sig. Många prisa hans insikt och aldrig skall den varda förgäten. Hans åminnelse skall icke upphöra och hans namn skall leva från släkte till släkte. Om hans vishet skola folken förtälja och hans lov skall man förkunna i

församlingen. Om han får leva, skall han efterlämna ett namn större än tusendens, och om han får gå till ro så ökar han än mer sin berömmelse. (39:1-11)

Stor möda är skapad för varje man och ett tungt ok är lagt på Adams barn, från den dag de lämna sin moders liv till den dag de återvända till alltings moder. Tunga tankar och hjärteoro, framtidssorg, dödens dag. Från den som tronar i härlighet till den som sitter djupt nere i stoft och aska, från den som bär purpur och krona till den som är höljd i grovt säcktyg: vrede och avund, oro och bävan, fruktan för döden, agg och kiv. Och vid den tid, då han vilar på sitt läger, oroar nattens sömn hans sinne. Knappt har han lagt sig till ro för att vederkvicka sig ett ögonblick, så skrämmer han upp av drömmar. (40:1-6) Bland allt levande, från människan till boskapen — och över syndarna i ytterligare sjufalt mått — råda pest och blodsutgjutelse, strid och svärd, olyckor och hungersnöd, förödelse och plåga. (40:8, 9) Men godhet är lik en välsignad lustgård, och barmhärtighet förbliver evinnerligen. Ljuvt är livet för den förnöjsamme och arbetsamme, men bättre därän är den som finner en skatt. Att få barn och att bygga en stad giver namnet bestånd, men en hustru utan tadel aktas förmer än båda. Vin och musik fröjda hjärtat, men kärlek till visheten är förmer än båda. Flöjt och psaltare frambringa ljuva toner, men en mild tunga är förmer än båda. Skönhet och behag bereda ögat fröjd, men bättre än båda är det som växer på fältet. En vän och en kamrat infinna sig i rätta stunden, men bättre än båda är en insiktsfull hustru. En broder och en hjälpare infinna sig i nödens stund, men barmhärtigheten hjälper bättre än båda. Guld och silver göra foten stadig, men rådklokhed är i anseende förmer än båda. Rikedom och styrka höja modet, men Herrens fruktan är förmer än båda. Där Herrens fruktan finnes fattas intet. (40:17-26)

O död, huru bitter är icke tanken på dig för en människa som lever i ro bland sina ägodelar, för en man som njuter ostört lugn och har framgång i allt, och som ännu förmår njuta bordets fröjder! O död, huru ljuv är icke din lott för en människa som är behövande och orkeslös, för den som är gammal och bekymrar sig för allt, och för den som är missmodig och har uppgivit hoppet! Räds

icke för dödens lott! Tänk på dem som voro före dig och dem som komma efter dig. Denna lott är av Herren bestämd för allt levande. Varför skulle då du vara gensträvig mot den Högstes beslut? Du må få leva tio år eller hundra eller tusen — i dödsriket höres intet klander över levnadens längd. (41:1-4)

Mina barn, bevaren stilla min undervisning. Men dold vishet och förborgad skatt, vartill gagna de båda? Bättre är den som döljer sin dårskap än den som döljer sin vishet. Alltså, kännen blygsel i enlighet med mina ord. Ty icke all blygsel är berättigad. Och icke allt bliver av alla med rätta ansett för gott. Blygens inför fader och moder för otukt, inför styresman och makthavande för lögn, inför domare och överhetspersoner för förseelser, inför medbroder och vän för orättrådighet, inför folket på den ort där du vistas för stöld; blygs för att bryta ed och fördrag och för att taga brödet från den som är din gäst. Blygs för att vägra en gåva, som man beder dig om, för att visa ifrån dig en vän och för att vägra återgälda en hälsning. Blygs för att sprida ett rykte som du har hört och för att yppa vad som borde hållas hemlighet. Om du så gör, visar du dig verkligt blygsam och skall finna nåd inför var man. — För följande ting må du icke blygas, och ej må du av anseende till person försynda dig häri: för den Högstes lag och förbundet, eller för rätten, så att du skulle frikänna den ogudaktige. Icke må du blygas för att göra upp med följeslagare och reskamrat, för att skifta arv med fränder, för noggrannhet i mål och vikt, för förvärv, vare sig stort eller litet, för penningar, förtjänade genom handel och köpen-skap, för att med stränghet tukta dina barn, för att tillrättavisa den late och dåren. Så kommer du att vara försiktig i sann mening och en man, som alla levande hålla för vis. (41:14-42:8)

Himlahöjdens stolthet är det klara fästet; himmelens gestalt är en härlig anblick. När solen visar sig vid sin uppgång, kommer den såsom en budbärare, ett underbart redskap, ett verk av den Högste. När den är i sin middagshöjd uttorkar den jorden; ja, vem kan bestå för dess hetta? (43:1-3) Och månen — i allt tager den sin tid i akt, den utvisar tidsskiftena och är ett tidsåldrarnas tecken. (43:6) Skön på himlavalvet är stjärnornas glans, ett strålande smycke på Herrens himmel. (43:9) Se på regnbågen, och lova honom som

har danat den. Övermåttan skön är den i sin glans. Den välver sig över himmelen med sin strålande ring. (43:11, 12) Över skönheten av snöns vita färg förundrar sig ögat, och över flingornas fall råkar sinnet i häpnad. (43:18) De som segla på havet förtälja om dess farlighet, och vi förundra oss över vad våra öron få höra. Där finnas sällsamma och underbara ting, en brokig mångfald av allahanda varelser, havsvidundrens värld. Genom Hans makt bliver Hans budbärares väg lyckosam, och genom Hans ord äger allting bestånd. Mycket kunna vi väl säga, och dock nå vi aldrig slutet. Summan av våra ord är: Han är allt. (43:24-27)

Nu vilja vi prisa ärorika män, våra fäder efter deras tidsföljd. — Henok var välbehaglig inför Herren och blev tagen bort, ett föredöme i bättring för kommande släkten. Noa blev befunnen ostrafflig och rättfärdig; i vredens tid var han en lösepenning. Fördenskull blev en kvarleva lämnad på jorden, vid den tid då floden kom. Ett evigt förbund blev slutet med honom. — Abraham var en stor fader till många folk, och på hans ära blev icke någon fläck funnen. Han höll den Högstes lag och trädde i förbund med honom. På sitt kött fullbordade han förbundet, och i provet blev han befunnen trogen. Fördenskull fastställde Herren åt honom genom ed att folken skulle varda välsignade i hans säd. — Också åt Isak fastställde han på samma sätt, för hans fader Abrahams skull, välsignelsen för alla människor, och förbundet. — Han lät den ock vila på Jakobs huvud; han utmärkte honom med sin välsignelse och förlänade honom arvet. Han utskiftade hans arvslotter och fördelade dem bland de tolv stammarna. — Och han lät en ättling uppstå av honom, en from man, vilken fann nåd för alla människors ögon och var älskad av både Gud och människor, Moses, vilkens minne vare välsignat. För hans trohets och saktmods skull avskilde han honom till ett heligt värv; han utvalde honom bland alla levande. Han lät honom höra sin röst och lät honom träda in i töcknet. Och han gav honom sina bud med egen hand, livets och kunskapens lag. — Han upphöjde Aron, en helig man, den förres like, dennes broder av Levi stam. Han upprättade i hans person ett evigt förbund och gav honom prästadöme bland folket. — Och Pinehas, Eleasars son, är den tredje i ära, därför att han nitälskade

i Herrens fruktan och grep in vid folkets avfall, i sitt hjärtas redliga nit, och bragte försoning för Israel. — En hjälte i strid var Josua, Nuns son, Moses' efterföljare såsom profet, han som enligt vad hans namn utsäger blev stor såsom frälsare för Herrens utvalda. — Älskad av sin herre var Samuel, en Herrens profet, som grundade konungadömet och smorde furstar över hans folk. — Och efter denne uppstod Natan och verkade såsom profet i Davids dagar. — Såsom det feta avskiljes från tackoffret, så var David avskild från andra israeliter. Vid allt vad han företog sig hembar han tacksägelse åt den helige Högste med sköna ord. Efter honom uppstod hans vise son, som för hans skull fick hava fred vida omkring. Salomo fick vara konung under en tid av fred och Gud gav honom ro på alla sidor, för att han skulle uppföra ett hus i Hans namn och grunda en helgedom för evärdlig tid. Huru vis var du icke i din ungdom! Fylld såsom en flod var du av insikt. Din ande omfattade hela jorden, och du uppfyllde den med sinnrika ordspråk. Genom dina sånger, liknelser och ordspråk och genom din uttydningskonst väckte du beundran i länderna. Men du skänkte din kraft åt kvinnor och lät dem få väldet över din kropp. Du satte en fläck på din ära och vanhelgade din säd. Så drog du vrede över dina barn och vållade bitter grämelse för din dårskaps skull. Därför blev nu väldet delat, och ur Efraim framgick ett gensträvt rike. Och Salomo gick till vila hos sina fäder och lämnade efter sig sin son, stor i dårskap och liten i förstånd, Rehabeam, som genom sitt rådslut bragte folket till avfall. —

Därefter uppstod Elias, en profet lik en eld, vilkens ord brann

såsom en fackla. Huru härlig tedde du dig icke, Elias, i dina undergärningar! Du som smorde konungar till att öva vedergällning och profeter till efterföljare åt dig, du som blev upptagen i en stormvind av eld, du står redo för kommande tider, såsom det är skrivet, till att stilla vreden, innan den bryter ut. Saliga äro de som skola få se dig! Sedan Elias hade överskyggs av stormvinden, blev Elisa uppfylld av hans ande. Ingenting översteg Elisas förmåga. Medan han levde, gjorde han tecken, och när han var död, voro hans gärningar underbara. —

Hiskia gjorde det som var välbehagligt för Herren och höll sig stadigt på sin fader Davids vägar. Och dessa förelades honom av Jesaja, profeten, den store och i sina syner sannfärdige. Med mäktig ande skådade han det tillkommande och tröstade de sörjande på Sion. Han uppenbarade vad som skulle komma, intill en avlägsen framtid, och det förborgade, innan det ännu hade inträffat. —

Josias' åminnelse är såsom en fin rökelseblandning, tillagad med salvoberedarens konst. I vars och ens mun är den söt såsom honung, och den är såsom musik vid ett festligt lag. Rätt handlade han, då när folket omvände sig, och han skaffade bort laglöshetens styggelser. Han riktade sitt hjärta till Herren och i de laglösas dagar befäste han Guds fruktan. —

Redan i moderlivet hade Jeremias blivit helgad till profet, till att upprycka och förgöra och fördärva, såsom ock till att uppbygga och plantera. — Hesekiel fick i en syn skåda Herrens härlighet, som han visade honom på kerubernas vagn. — Och de tolv profeterna — må deras ben skjuta skott ur deras gravar. Ty de tröstade

---

⁴⁾ Tobits bok är avsedd som en uppbyggelsebok, som skall lära den fromme israeliten, att Gud belönar den rättfärdige och sänder änglar för att vaka över honom och hjälpa honom. Motiven äro hämtade från äldre sagor. En sago-krets som skymtar igenom är Achikarromanen, en i österlandet vitt utbredd legendsamling; Tobits brorson kallas nämligen Akiakar. Tobits bok skrevs ursprungligen på arameiska.

⁵⁾ Salmanassar den IV (727-723 f Kr).

⁶⁾ Salmanassar IV:s efterträdare var Sargon (722-706), och denne följdes av Sanherib (705-681).

⁷⁾ Asarhaddon (= Esarhaddon, 2 Kon 19:37, Jes 37:38) regerade 681-669.

Jakob och ingåvo dem ett fast hopp om förlossning. — Huru skola vi väl prisa Sorobabel? Han var såsom en signetring på Guds högra hand. (49:11) Och huru prisa Josua, Josadaks son? I sin tid byggde de upp Guds hus och uppförde ett tempel, helgat åt Herren, berett till evig härlighet. Och Nehemias — hans minne är ärat; han byggde upp åt oss de fallna murarna och satte in portar och bommar och återbebyggde våra boningsplatser.

Aldrig har någon blivit skapad på jorden, som var Henok lik; också blev han ju levande borttagen från jorden. Ej heller har någon annan man sådan som Josef blivit född; en hövding var han över sina bröder, en stödjepelare för folket. Till och med hans ben vårdade sig Herren om. Sem och Set åtnjöto ära bland människor, men över alla levande varelser i skapelsen står Adam. (44:1-49:16)

Simon, Johannes' son, översteprästen, satte under sin levnad Guds hus i stånd och befäste templet i sin tid. Av honom uppfördes muren, den höga ringmuren omkring helgedomen. I hans tid blev en vattenbehållare uthuggen, en damm, lik ett hav i omfång. Han sörjde för sitt folk, så att det ej skulle komma på fall och gjorde staden stark mot belägringar. (50:1-4)

— Insiktsfylld och förståndig undervisning har jag upptecknat i denna bok, jag, Jesus, son till Eleasar, son till Syrak, från Jerusalem; och vishet har jag låtit flöda ur mitt hjärta. Säll är den som sysselsätter sig härmed, den som lägger det på hjärtat han varder vis. Ty om han gör därefter, så skall han få kraft till allt, eftersom Herrens fruktan skall leda hans fjät.

---

⁸⁾ Enligt seden att bedja vid ett fönster, som låg i riktning mot Jerusalem. (Jämför Daniels bok 6:11.)

T O B I T

Jag, Tobit, vandrade på sanningens och rättfärdighetens väg i alla mina livsdagar och övade mycken barmhärtighet mot mina bröder och mitt folk, som tillsammans med mig hade utvandrat till Nineve i assyriernas land⁴ Och jag fick av konung Salmanassar⁵ uppdraget att göra inköp åt honom. Under en av mina resor till Medien lämnade jag en gång tio talenter silver i förvar hos Gabael, broder till Gabrias, i Rages i Medien.

Men när Salmanassar dog blev hans son Sanherib⁶ konung i hans ställe. På hans tid voro vägarna osäkra, så att jag icke mera kunde fara till Medien. Och när konung Sanherib dödade någon, efter det han måst fly tillbaka från Jerusalem, så begrov jag denne i hemlighet. Men en av nineviterna angav för konungen, att det var jag som begrov de dödade. Då jag erfor, att man sökte efter att döda mig, flydde jag. Och all min egendom togs ifrån mig och jag hade intet kvar utom min hustru Anna och min son Tobias.

Efter Sanherib blev hans son Assarhaddon konung⁷ och denne insatte Akiakar, son till min broder Anael, att förvalta hela sitt rikes penningväsen. Och Akiakar bad för mig, så att jag kunde återvända till Nineve.

Efter min återkomst lät jag vid pingsten, som är de sju vecornas heliga fest, tillreda en skön måltid. Och jag sade till min son: »Gå, och om du finner någon behövande bland våra bröder, vilken tänker på Herren, så för honom hit!» Han kom tillbaka och sade: »Fader, en av vårt folk ligger strypt på torget.» Utan att förtära något av måltiden gick jag ut, förde den döde under tak, och efter solnedgången begrov jag honom. Och den natten sov jag, eftersom jag blivit oren (genom begravningen), invid gårdsmuren med obetäckt ansikte. Medan jag nu låg med öppna ögon, släppte sparvarna varm träck i mina ögon. Då uppstodo vita fläckar i mina ögon, och jag gick till läkare, men de kunde icke hjälpa mig. (1:3-2:14)

Då grät jag bedrövad och bad i min smärta: »Rättfärdig är du,

Herre, och alla dina verk och alla dina vägar äro barmhärtighet och sanning. Du dömer sant och rättfärdigt i evighet. Tänk på mig och se till mig. Straffa mig icke för mina synder och mina fäders, som hava syndat inför dig. Befall därför att jag nu må bli frälst ur detta betryck och komma till den eviga boningen. Vänd icke ditt ansikte från mig.» (3:1-6)

Samma dag hände sig att Sara, Raguels dotter, i Medien, fick utstå smädelse därför att alla hennes sju män, den ene efter den andre, dött. Och hon bad vid fönstret och sade:⁸ »Välsignad är du, Herre, min Gud, och ditt heliga och ärorika namn är välsignat och ärat evinnerligen. Du vet, Herre, att jag är fri från all synd med någon man. Och nu beder jag: tag mig bort från jorden, så att jag icke mera må få höra någon smädelse.»

Bådas böner blevo hörda inför den store Gudens majestät. Och Rafael sändes för att bota dem båda, för att taga bort de vita fläckarna ur Tobits ögon och för att ge Sara, Raguels dotter, till hustru åt Tobias, Tobits son, och för att binda Asmodeus, den onde anden (som dödat Saras män). (3:7-17)

På den dagen kom Tobit ihåg de penningar, som han hade lämnat i förvar åt Gabael i Rages i Medien. Och han kallade på Tobias och sade: »Min son, när jag är död, begrav mig. Förakta icke din moder, utan hedra henne i alla dina livsdagar. Tänk på Herren i alla dina dagar och tillåt dig icke synda eller överträda hans bud. Giv av ditt bröd till den hungrige och av dina kläder till de nakna. Men giv intet åt de orättfärdiga. Då samlar du åt dig en god skatt för nödens dag. Det du (själv) hatar må du icke göra mot någon. (4:15) Och nu meddelar jag dig, att jag lämnade tio talenter i förvar åt Gabael, Gabrias son, i Rages i Medien. Tro icke att vi äro fattiga, ty du har en stor förmögenhet, om du fruktar Gud och avhåller dig från synd och gör det som är behagligt i hans ögon.» (4:1-21)

Tobias, Tobits son, begav sig på väg, och hade som följeslagare på resan ängeln Rafael, förklädd till en ung man, kallande sig Asarias, Ananias' son. Och de kommo till Ekbatana till Raguels hus. Och då Raguels fick höra, att Tobias var Tobits son, välkomnade han honom. Sedan kallade han på sin dotter Sara, fattade henne vid handen och gav henne till hustru åt Tobias. Och Herren

bevarade Tobias vid liv, så att Raguel lovade Gud och sade: »Lovad vare du, o Gud, med allt rent och heligt lov. Prisad vare du, att du har haft förbarmande med dessa två, som äro sin faders enda barn. Förbarma dig över dem, Herre, och låt dem få leva sitt liv till slut i hälsa med glädje och barmhärtighet.» (5:1-8:17)

Och Tobias kallade på Rafael och sade: »Broder Asarias, tag med dig en tjänare och två kameler och far till Gabael i Rages i Medien, och hämta penningarna åt mig och för honom med dig hit till bröllopet. Ty Raguel har svurit att jag icke får resa. Men min fader räknar dagarna, och om jag dröjer länge, blir han mycket bedrövad.» Rafael for så till Gabael och hämtade penningarna. Och bittida foro de båda tillbaka och kommo till bröllopet. Och Tobias välsignade sin hustru. (9:1-6)

När Tobias och Rafael återkommo till Tobits hus, skyndade Tobias sin fader till mötes, fattade tag i honom och strök av fiskgalla, som Rafael givit honom, på hans ögon, och sade: »Var vid gott mod, min fader.» Och när Tobits ögon började svida, gned han dem, och de vita fläckarna föllo bort från hans ögon, och när han fick se sin son, föll han honom om halsen. Och han grät och sade: »Välsignad är du, o Gud, och välsignat ditt namn i evighet! Välsignade alla dina heliga änglar! Ty du har väl tuktat mig, men du har ock förbarmat dig över mig, ty jag ser min son Tobias.» (11:10-15)

Och Tobit kallade på ängeln och sade till honom: »Tag hälften av allt I haven fört med eder hit, och gå i frid!» Då tog denne dem båda avsides och sade till dem: »Välsigna Gud, lova honom och prisa honom. Lova honom för de ting som han gjort med eder i allt levandes åsyn. Det är gott att lova Herren och upphöja hans namn, och det är ärofullt att förkunna Guds verk. Tveken icke att tacka honom. Det är väl att hålla en konungs hemlighet förborgad, men det är ärofullt att uppenbara Guds verk. Gör det som är gott, så skall intet ont drabba eder. Bön med fasta och allmosor och rättfärdighet är gott. Litet med rättfärdighet är bättre än mycket med orättfärdighet. Det är bättre att giva skänker än att samla guld. Ty gåvor

av barmhärtighet frälsa från döden och rena från all synd. De som giva allmosor och öva rättfärdighet skola uppfyllas av liv, men de som synda äro fiender till sitt eget liv. — Jag vill ingalunda dölja något för eder. Ty jag sade: det är väl att dölja en konungs hemlighet men ärofullt att uppenbara Guds verk. När du och din svärdotter bådo, förde jag edra böner inför den Helige, och sammaledes, när du begrov de döda, var jag med dig. Och nu har Gud sänt mig för att bota dig och Sara din sonhustru. Jag är Rafael, en av de sju heliga änglarna, som framräcka de heligas böner, och som gå ut och in inför den Heliges Härlighet.» (12:5-15)

Och Tobit skrev en bön, en fröjdesång, så lydande:

Välsignad vare Gud, som lever i evighet, och välsignat vare hans rike. Ty han tuktar och har förbarmande, han för ned i dödsriket och för upp därur. Ingen kan undkomma hans hand. Bekänn honom inför hedningarna, I Israels barn, ty han har förskingrat oss ibland dem. Förkunna där hans storhet och upphöj honom inför alla levande. Ty han är vår Herre och han är Gud vår Fader i evighet. Han skall tukta oss för våra synder och hava förbarmande igen, och han skall samla oss tillhopa från alla folk, bland vilka

---

⁹⁾ Baruk, eller som den också kallas, Första Baruksboken, var skriven på hebreiska. Den Baruk, som åsyftas, var profeten Jeremias' sekreterare (Jer 32:12, 13), som år 605 f Kr skrev ned Jeremias' domsutsagor i en bok. Flera skrifter framträda sedan i hans namn, bl a denna, som enligt sin egen uppgift skrevs av Baruk i Babylon och skickades till översteprästen i Jerusalem med begäran, att den skulle uppläsa inför menigheten, och att därefter allmän syndabekännelse och bön om syndaförlåtelse skulle framläggas i templet.

I den svenska kyrkobibeln har av gammalt till Baruks bok, såsom dess sjätte och sista kapitel, räknats det s k Jeremias' brev »som» — såsom det heter i brevet självt — »Jeremias sände till dem, som av babyloniernas konung skulle föras bort såsom fångar till Babylonien, och vari han kungjorde för dem vad som hade blivit honom befallt av Gud». Annorstädes räknas detta brev såsom en särskild apokryfisk skrift för sig.

¹⁰⁾ Detta kapitel kan räknas till vishetslitteraturen. Se ovan not 1. Visheten, säges det här, kan aldrig uppnås av människor själva, ty den är av gudomligt ursprung. Men Gud har förlänat den åt sitt utvalda folk, Israel, och nedlagt den i deras Heliga Skrifter, framför allt i Lagen. Den som äger visheten, får långt liv och verklig lycka i livet. Israels olyckor bero därför på att de icke hållit fast vid denna Vishet, som de framför alla andra folk fått av Gud.

han har kringstrött oss. Om I vänden eder till honom av hela edert hjärta och hela edert sinne och handlen uppriktigt inför honom, då skall han vända sig till eder och skall icke dölja sitt ansikte för eder. Sen därför vad han gör med eder, och bekänn eder till honom, och lova Maktens Herre och prisa den evige konungen. I min fångenskaps land lovar jag honom och förkunnar hans makt och majestät inför ett syndigt folk. I syndare, vänden om och gören det rätta inför honom: vem vet, om han tager emot eder och har förbarmande med eder. — Jag vill lova min Gud och min själ skall prisa himmelens konung och skall fröjda sig över hans storhet. Må alla människor tala och bekänna honom i Jerusalem.

Jerusalem, du heliga stad, han skall straffa dig för dina barns gärningar och skall visa barmhärtighet mot de rättfärdigas barn. Lov Herren, ty han är god, och lova den evige Konungen, på det att hans tabernakel må åter bli uppbyggt i dig med glädje.» (13:1-10)

---

¹¹⁾ På detta ställe anspelar Paulus i Romarebrevet 10:6 f.

BARUK

En sång om visheten^{9, 10}

(Kap 3) 9. Hör, o Israel, livets bud, lyssnen, så att I lären förstånd! 10. Varav kommer det, Israel, varav kommer det att du är i fiendeland, att du har åldrats i främmande land, att du har blivit oren likasom de döda, 11. att du har blivit aktad lik dem som hava farit ned i dödsriket?

12. Jo, du har övergivit Vishetens källa. 13. Om du hade vandrat på Guds väg, så skulle du hava fått bo i trygghet för alltid.

---

¹²⁾ Genom lagen har Israel kunskap om Guds vilja. Det är typiskt judiskt, framför allt fariseiskt, att man uppfattar lagen icke såsom en tung och svåruppfyllbar fordran utan såsom ett glädjeämne.

14. Så låt nu lära dig, var man finner förstånd, var man finner styrka och insikt, för att du tillika må förnimma, var man finner lång levnad och liv, var ljus för ögonen och var frid är att finna.

15. Vem har funnit den plats, där Visheten bor, och vem har trätt in i hennes förrådshus? 16. Var äro folkens furstar och de som härskade över markens djur? 17. Var äro de som lekte med himmelens fåglar och samlade silver och guld, som människorna satte sin lit till? Det fanns ingen gräns för deras förvärv. 18. Var äro de som arbetade i silver med sådan omsorg, att man icke kan utgrunda deras verk?

19. De hava försvunnit och farit ned i dödsriket, och andra hava uppstått i deras ställe. 20. Yngre släkten fingo se ljuset, och de fingo bo på jorden, men Vishetens väg lärde de icke känna 21. och förstodo icke hennes stigar. Ej heller deras barn vinnlade sig om henne, utan de höllo sig fjärran från hennes väg. 22. Icke hörde man om henne i Kanaan, och ej skådade man henne i Teman. 23. Och Hagars barn, som sökte efter insikt på jorden, köpmännen från Merran och Teman, och fabeldiktarna och kunskapssökarna. — Vishetens väg lärde de icke känna, och hennes stigar hade de icke i minne.

24. O, Israel, hur stor är icke Guds boning, och huru vidsträckt det hus som han besitter! 25. Stort är det utan ände, högt är det och utan mått. 26. Där blevo jättarna till, de allt ifrån urtiden namnkunnige. Våldiga voro de till gestalt, förfarna i strid. 27. Men icke var det dessa som Gud utvalde, och icke var det för dem som han öppnade väg till Visheten. 28. Nej, de förgingos, eftersom de icke hade förstånd, de förgingos för sin oförnuftighets skull.

---

¹³⁾ Berättelsen om Susanna torde ha skrivits på hebreiska eller arameiska omkring år 100 f. Kr. Den är troligen skriven av en farisé och innebär en förtäckt polemik mot sadducéerna. Dessa hävdade, att en som burit falskt vittnesmål mot en annan om en sak, för vilket straffet var döden, icke skulle dödas annat än då den oskyldigt beskyllde också verkligen blivit dömd till döden och domen verkställd. Fariséerna hävdade, att straffet för falsk anklagelse och vittnesmål i kapitalmål (som gällde saker belagda med dödsstraff) under alla omständigheter skulle vara döden.

^{13a)} Joakim var en av de förmögna bland judarna i Babel på sin tid och kunde upplåta lokal i sitt hus för domstolens arbete.

29. Vem har farit upp till himmelen och hämtat Visheten och fört henne ned från molnen?¹¹ 30. Vem har farit tvärs över havet och funnit henne, och vem kan förvärva henne för utvalt guld? 31. Ingen finnes, som känner hennes väg, och ingen som aktar på hennes stig.

32. Men han som vet allting, han känner henne. Han har funnit henne genom sin insikt, han som har danat jorden för evig tid och uppfyllt den med fyrfotadjur. 33. Han som sänder ljungelden åstad, och den går, som kallar på den, och den lyder honom med bävan. 34. Och stjärnorna lysa på sina poster och glädja sig, 35. han kallar på dem och de svara: »Här äro vi.» De lysa med glädje inför honom som har skapat dem. 36. Sådan är vår Gud. Ingen annan gäller något i jämförelse med honom. 37. Han utrönte all Vishetens väg och gav henne åt Jakob sin tjänare, och åt Israel, sin älskade. 38. Därefter blev hon skådad på jorden och hade sin umgängelse bland människorna.

(Kap 4.) 1. Hon är boken med Guds stadgar och lagen som består evinnerligen. Alla de som hålla fast vid henne, de skola vinna liv, men de som övergiva henne skola dö. 2. Vänd om, du Jakob, och sök att vinna henne. Vandra framåt efter hennes sken i det ljus hon sprider. 3. Giv icke din ära åt en annan eller dina förmåner åt ett främmande folk.

4. O, Israel, saliga äro vi, ty vad Gud tackes har blivit oss kunnigt.¹²

---

^{13b)} Dvs samme Daniel, om vilken Daniels bok i G T berättar.

SUSANNA

(Tillägg till Daniel)¹³

1. I Babylon bodde en man som hette Joakim. 2. Och han tog sig en hustru, som hette Susanna, Kelkias' dotter. Hon var en mycket fager kvinna och fruktade Herren. 5. Nu hade i det året två äldste bland folket blivit utsedda till domare, sådana om vilka Herren hade sagt: »Lagöverträdelse utgick från Babylon, från de äldste som voro domare, vilka räknades såsom styresmän för folket.» (Jer 23:15) 6. Dessa uppehöll sig ständigt i Joakims hus.^{13a} Och alla som hade någon rättssak kommo till dem. 7. När sedan folket vid middagstiden begivit sig hem, plögade Susanna gå in i sin mans

---

¹⁴) Jubileerboken skrevs på hebreiska i slutet av andra förkristna århundradet. Den framträder såsom en uppenbarelse, given av Gud till Moses genom en ängel, kallad »Ansiktets ängel» (dvs en ängel, som har sin plats i Guds närhet och ständigt får skåda hans ansikte). Innehållet i denna uppenbarelse är en mänsklighetens och Israels historia från skapelsen till Moses, alltså motsvarande den tidsperiod, som Första Mosebok eller Genesis omfattar. Jubileerboken kallas därför också ibland för »Lilla Genesis». Dessutom innehåller den profetior om framtiden, vilka låta sluta till att författaren levde under mackabéerfursten Johannes Hyrkanus (134-104 f Kr).

Författaren till jubileerboken visar sig ha som ett huvudintresse att reformera kalendern. I stället för den gällande lunarkalendern (som ännu alltjämt är den judiska religiösa kalendern) med tolv mån-månader på året och vissa år med en skottmånad vill författaren ha införd en solarkalender med 364 dagar på året fördelade på tolv månader. Alla högtider skulle enligt hans system infalla på söndag, med undantag av den stora försoningsdagen. Författaren torde ha tillhört det parti, som kallades Chassider, vilka omnämns i Första Mackabéerboken 2:42 (asidéer). Han torde dessutom ha varit präst.

¹⁵) Jubileerboken tänker sig hela världshistorien indelad i jubileer, perioder Om 49, år. Ett jubileum innehåller alltså sju perioder om sju år var, som alltså kunna kallas veckor eller årsveckor. I elfte jubileet, i den fjärde årsveckan, på det femte året blir alltså år 515 efter historiens begynnelse (dvs efter Adam).

¹⁶) I varje kvartal skulle första och andra månaden bestå av fyra veckor eller 28 dagar och den tredje månaden av fem veckor eller 35 dagar. Denna solar-kalender företrädades också av författaren till Första Henoksboken kapp 72-82.

trädgård för att lustvandra där. 8. Och de båda äldste, som dag efter dag sågo henne gå ditin och lustvandra, grepos av begärelse till henne. 15. Då hände sig en gång, medan de vaktade på en läglig dag, att hon kom in i trädgården, liksom dagligen förut, åtföljd av allenast två tjänarinnor. Och hon fick lust att bada där, eftersom det var mycket varmt. 16. Och ingen fanns därinne, utom de båda äldste, som hade gömt sig och vaktade på henne. 19. Då kommo de båda äldste fram och skyndade emot Susanna och sade: 20. »Gör oss till viljes. 21. Varom icke, så skola vi vittna mot dig, att du hade en ung man hos dig.» 22. Då suckade Susanna och sade: »Jag är i trångmål på alla sidor: ty om jag gör detta, så bliver döden min lott, och om jag icke gör det, kan jag icke undkomma eder. 23. Men det är bättre att icke göra detta och så falla i edra händer än att synda inför Herren.» Och så begynte Susanna ropa med hög röst, men de båda äldsta ropade också. 25. Och den ene skyndade bort och öppnade trädgårdsporten. 28. När dagen därefter folket kom tillsammans hos Joakim, hennes man, kommo de båda äldste dit för att få henne dömd till döden. 34. De båda äldste stodo så upp mitt ibland folket, lade sina händer på hennes huvud och (vittnade emot henne). 45. Men när hon fördes bort för att undergå dödsstraffet, uppväckte Gud den helige anden hos en ännu helt ung man, som hette Daniel.^{13b} 48. Och han trädde fram mitt

---

¹⁷⁾ Med väktare menas här de änglafurstar, som avföllö från Gud och ledde människorna till avfall. Detta skildras också i Första Henoksboken. Det egentliga syndafallet är enligt Jubileerboken och Första Henoksboken icke Adams och Evas syndafall i lustgården utan detta. Eljest är »Väktare» benämning på höga änglafurstar överhuvudtaget, även sådana som icke fallit. (Dan 4:13, 17, 23.)

¹⁸⁾ I Tredje Henoksboken, kap 4, heter det: »Jag är Henok, Jareds son. När syndaflodens släkte syndade och voro förvända i sina verk, sägande till Gud: 'Vik ifrån oss, dina vägar vilja vi icke veta av' så tog den Helige mig bort från dem för att vara ett vittne mot dem i de höga himlarna för alla släkten, så att de icke skulle kunna säga: 'Den Barmhärtige är grym.'»

¹⁹⁾ Här följer en skildring av den messianska tiden, som är tänkt såsom en lycksalighetens period för de rättfärdiga före den yttersta tiden och alltings fulländning.

ibland dem och sade: »Ären I då så dåraktige, I Israels barn. 49. Vänden om till domstolen, ty dessa hava burit falskt vittnesbörd mot henne.» 52. Och han frågade den ene av de äldste: 54. »Under vad för ett träd såg du (henne begå sin synd)?» Och han svarade: »Under en blodbok.» 55. Då sade Daniel: »Träffande ljög du nu dig själv till fördärv; ty strax skall en Guds ängel på Guds befallning utgjuta ditt blod.» 56. Och sedan han låtit den förste gå undan, befallde han föra fram den andre och frågade honom: 58. »Under vad för ett träd överraskade du dem?» Och han svarade: »Under en järnek.» 59. Då sade Daniel till honom: »Träffande har också du nu ljugit dig själv till fördärv; ty Guds ängel står redo med svärdets järn i sin hand för att hugga dig itu.» 64. Och Daniel blev stor inför folket ifrån den dagen och allt framgent.

---

²⁰⁾ Med den »älskade» (kunde också översättas »vännen») menas Abraham. Den älskades barn är Israels folk.

JUBILEERBOKEN

I det elfte jubileet¹⁴ (= 49-årsperioden),¹⁵ i den fjärde årsveckan tog Jared till hustru Baraka, dotter av Rasujal, och hon födde honom i femte året av jubileets fjärde vecka en son, och han kallade honom Henok. Och han var den förste bland människors barn som lärde sig skrivkonst, kunskap och vishet och som nedskrev himlens tecken enligt deras månaders ordning i en bok, på det att människor skulle kunna veta årstiderna efter de olika månadernas ordning. Och han var den förste som skrev ett vittnesbörd för människors barn, och han skrev en historia över jubileets olika veckor och förtalde för dem årets dagar, ordnade månaderna och sabbaterna,¹⁶ såsom vi (d.ä. änglarna) lärde honom. Och vad som har varit och som skall bliva såg han i en syn i drömmen, allt som skall hända med människors barn släkten igenom intill domens dag. Han såg och förstod allting och nedskrev sitt vittnesbörd och förvarade vittnesbördet på jorden för alla jordens barn släktena igenom. Och i det tolfte jubileet, i dess sjunde vecka, tog han sig en hustru vid namn Edni, dotter av Danel hans farbroder, och i det sjätte året av den årsveckan födde hon honom en son, som han kallade Metusalem.

I sex årsjubileers tid var Henok tillsammans med Guds änglar, och de visade för honom och förklarade för honom allt i himmel

---

²¹⁾ Levi stam har tydligt företräde framför alla de andra enligt författaren. Detta kan tyda på att han var präst och en av sadducéerna. Levis efterkommande skola enligt författaren vara både andliga och världsliga ledare. Denna

och på jord, och han nedskrev allt. Och han vittnade om väktarna,¹⁷ som hade begått synd med människornas döttrar. Och han togs bort från människors barn och vi förde honom i majestät och härlighet till Edens lustgård, och där nedskriver han världens dom och alla människors onda gärningar. Och på grund härav lät Gud syndaflodens vatten komma över allt land; ty Henok var satt att vittna emot alla människors barn,¹⁸ på det att han skulle uppräknat alla släktens gärningar intill domens dag. (4:16-24)

¹⁹Sedan jorden blivit förstörd på grund av människornas alla verk, skola människors barn begynna att studera lagen och söka Guds vilja och återvända till rättfärdighetens väg. Och människornas livsdagar skola ökas och deras livstid närma sig tusen år, ja, till större antal år skall deras livstid uppgå än förut dagar. Och det skall icke finnas någon gammal man eller någon som icke är nöjd med sina dagar, ty alla skola vara såsom barn och ynglingar i kraft. Alla sina dagar skola de tillbringa i frid och glädje. Ingen Satan skall finnas till och ingen fördärvets ängel, ty alla deras dagar skola vara dagar av hälsa och välsignelse. På den tiden skall Herren frälsa sina tjänare, och de skola stå upp och få se mycken frid och fördriva sina fiender. Och de rättfärdiga skola se det och tacka och de skola få se domen och förbannelsen drabba fienderna. Och deras ben skola finna vila i jorden och deras andar skola hava mycken glädje. Och de skola veta, att det är Herren som utför domen och att han visar barmhärtighet mot hundraden och tusenden, mot alla som älska honom. (23:26-31)

Profetians ande kom över Jakob och han tog Levi i sin högra hand och Juda i sin vänstra. Han vände sig först till Levi, välsignade

---

²²⁾ De tolv patriarkernas testamente skrevs på hebreiska under Johannes Hyrkanus' senare regeringstid, alltså omkring 110-104 f Kr. Författaren tillhör troligen det fariseiska partiet. Till oss har boken bevarats i grekisk översättning och kristen bearbetning. Den innehåller övervägande moraliska föreskrifter, förmaningar och varningar, samt dessutom några messianska profetior.

Boken är uppdelad i tolv delar, bestående av ett »testamente» (= ord på dödsbädden) från var och en av de tolv ättfederna.

²³⁾ 1 Mos 35:22, 49:4.

honom först och sade: »Dig välsigne allas Gud, han som är alla evigheters Herre. Han välsigne dig och dina söner i all evighet. Gud give dig och din säd storhet. Dig och din säd må han taga ut bland alla människor av kött och blod och utvälja dem till att tjäna i sin helgedom liksom Ansiktets änglar och de Heliga. Och dina efterkommande skola vara furstar och domare och hövdingar över alla Jakobs söners efterkommande. De skola förkunna Herrens ord i rättfärdighet och alla hans domar i rättrådighet. Herrens välsignelse skall läggas i deras mun till att välsigna den älskades²⁰ alla barn. Din moder har kallat dig Levi (= ansluten) och rätt har hon kallat dig, ty du skall bliva ansluten till Herren och vara hans befullmäktigade inför alla Jakobs söner. Hans bord skall vara ditt och du och dina barn skola äta därifrån, och ditt bord må vara fyllt genom alla släkten och din mat aldrig felas i evighet. Alla som hata dig, må falla inför dig, alla dina fiender må utrotas och förgås. Välsignad vare den som välsignar dig och förbannat vare varje folk, som förbannar dig!»²¹ (31:12-17)

Och till Juda sade han: »Må Herren giva dig styrka och makt till att förtrampa alla som hata dig. En furste skall du vara, du och dina barn, över Jakobs barn. Må ditt och dina barns namn gå ut över varje land och trakt, så att hedningarna frukta dig och alla folk bäva! Hos dig må vara Jakobs hjälp och hos dig Israels frälsning. Och när du sitter på den äretron, som dig rätteligen tillkommer, då skall alla den älskades barn hava mycken frid. Välsignad vare den som välsignar dig, men alla som hata dig och plåga dig och förbanna dig, de skola utrotas och förgöras från jordens yta och vara förbannade.» (31:18-20)

---

^{23a)} Beliar eller Belial är ett namn på ondskans furste; jfr 2 Kor 6:15.

DE TOLV PATRIARKERNAS TESTAMENTE

(Rubens testamente)²²

Avskrift av Rubens testamente, som han lämnade sina söner före sin död i sitt 125:e levnadsår. Två år efter Josefs död kommo hans söner och sonsöner tillsammans för att besöka Ruben, eftersom han var sjuk. Och han sade till dem: »Mina barn! Jag dör och går mina fäders väg.» Och när han fick se Juda, Gad och Asser, sina bröder, sade han till dem: »Resen mig upp, mina bröder, på det jag må kunna säga mina bröder och mina barn, vad jag har dolt i mitt hjärta! Ty från denna stund tvinar jag bort.» Och han reste sig upp, kysste dem och sade klagande: »Hören, mina bröder! Hören vad jag, Ruben, eder broder, ger eder i uppdrag. Jag besvär eder nu vid himmelens Gud, att I icke vandren i ungdomens dårskap och i horeri, som jag hängav mig åt och därmed befläckade min fader Jakobs läger.²³ Ty jag säger eder, att Gud slog mig med en sjukdom i mina länder under sju månaders tid. Och om icke vår fader Jakob hade bett till Gud för mig, så hade jag gått bort, eftersom Herren ville rycka bort mig. Jag var nämligen 20 år gammal, när jag gjorde det ont var inför Herren. Och i sju månaders tid var jag dödssjuk. Och jag gjorde bot för mig själv med mina tankar under sju månader. Vin och starka drycker drack jag icke, och kött kom icke i min mun, och intet begärets bröd smakade jag; ty jag sörjde över min synd, eftersom den var stor. Något sådant må icke ske i Israel!» (Kap 1)

Hören nu, mina barn, vad jag under min botetid såg rörande villfarelsens sju andar! Sju andar har människan fått av Beliar,^{23a} och de äro de ledande i omstörtningens verk. Och sju andar gävos åt människan vid hennes skapelse, på det att varje människans verk skulle bero av dem. Den förste är livets ande, med vilken upproret sättes i verket. Den andre är blickens ande, med vilken begäret sker. Den tredje är hörselns ande, med vilken undervisning och lärdom sker. Den fjärde är luktens, med vilken följer smakens, som är given för att hämta luft och anda. Den femte är talets ande, med

vilken kunskapen kommer till stånd. Den sjätte är smakens ande, med vilken förtärandet av mat och dryck sker, och varigenom människans krafter återställas. Ty på födan grundar sig kraften. Den sjunde är sädens ande, med vilken synden ingår genom nöjeslustan. Därför är denna den sista i människans skapelse, och den första efter ungdomen, ty den är fylld med dårskap, och denna leder ynglingen såsom en blind i gropen och såsom ett fäkreatur i avgrunden. (Kap 2)

Till dessa kommer såsom åttonde sömnens ande, med vilken naturens förtrollning skedde och som är en bild av döden. Till dessa andar är villfarelsens ande sällad. Den första är horeriets ande. Den beror på naturen och känslorna. Den andra är frosseriets ande. Den tredje är stridens ande i levern och gallan. Den fjärde är behagsjukans och trolldomens ande, varigenom man förmedelst trolldom söker verka tilldragande. Den femte är högmodets ande, varigenom människan blir uppblåst och stolt. Den sjätte är lögnens ande, varigenom människan i fördärvligt nit söker uppdikta sitt värde, och flyr släkt och anförvanter. Den sjunde är orättrådighetens ande, med

vilken utföras stöld och rån, för att tillfredsställa hjärtats nöjeslusta, och som verkar tillika med de övriga andarna genom list och bakslughet. Till alla dessa sällar sig sömnens ande, den åttonde anden, med villfarelse och inbillning. Och så blir en yngling bragt till sin undergång, därigenom att hans förstånd förmörkas och kommer bort från sanningen, så att han icke har någon kunskap om Guds lag eller lyssnar till fädernas förmaningar. På samma sätt skedde mig i min ungdom. Och nu, barn, älsken sanningen, så skall den bliva eder följeslagare. Jag lär eder, hören på eder fader Ruben. Akten icke på en kvinnas blick och varen icke ensamma med en gift kvinna och blanden eder icke i kvinnornas sysselsättningar. — (Kap 3)

(Simeons testamente)

Avskrift av Simeons ord, som han talade till sina söner, innan han dog i sitt 120:e levnadsår. — Han sade:

Mina barn! Tagen eder till vara för villfarelsens och avundens andar. Ty även avunden härskar över människans hela sinnelag och låter henne varken äta eller dricka eller göra någon god gärning. Ständigt söker den intala människan, att undanröja den, hon avundas. Och den avundade blomstrar alltjämt, den avundsjuke tvinar långsamt bort. Under två års tid plågade jag mig i Herrens fruktan genom fasta. Och jag fann, att frälsning från avundsjuke

---

²⁴⁾ Visheten är skriven på grekiska av en jude, som själv hade grekisk bildning men klandrade dem, som övergåvo fädernas tro för der hedniska filosofin. Den från fäderna ärvda gudsfruktan, alltså den israelitiska religionen, var enligt författaren den rätta visheten. Författaren utgår från samma tankar som de, som förekomma i Ordspråksboken kap 8 och 9, och vill sedan påvisa, att vad som i den gängse filosofin utanför judendomen var antagbart, i själva verket endast var ett utflöde av den gudomliga Vishet, som givits åt fäderna. Boken torde vara skriven inemot år 100 f Kr.

²⁵⁾ Med »dödsrikets portar» menas »dödens välde» (pars pro toto). Uttrycket förekommer också i Nya testamentet. (Matt 16:18: »På denna klippa skall jag bygga min församling, och dödsrikets portar skola icke bliva henne övermäktiga.»)

sker genom Herrens fruktan. När någon tager sin tillflykt till Herren, så lämnar den onde anden honom, och hans sinne blir lättat.

(Isaskars testamente)

Hören mig, mina barn, och vandren i hjärtats enfald, ty över enfalden vilar Herrens välbehag. Den enfaldige begär icke guld, han förfördelar icke sin nästa, han har icke begär efter mångahanda rätter, icke heller efter förnämliga kläder, han fordrar icke en lång livstid, utan väntar endast på Herrens vilja. Och villfarelsens andar förmå intet emot honom. Han lockas icke av en kvinnas skönhet och befläcker därför icke sitt förstånd genom förvillelse. Avund kommer icke i hans tankar, icke bränner missunnsamhet hans sinne, och icke tänker han girigt på vinning. Han vandrar i stället i uppriktighet och ser allting med enfaldigt och rent öga och upptager icke världens ondska genom dess förförelse och förvänder intet av Herrens bud. (4)

Jag vet, mina barn, att i de yttersta tiderna edra söner skola övergiva enfalden och odla girigheten. De skola övergiva sin oskuld och hålla sig till listen, de skola övergiva Herren och hålla sig till Beliar, de skola övergiva åkerbruket och följa sina onda tankar och förskingras bland hedningarna och tjäna sina fiender. Förmanen nu I edra barn: på det att de, när de syndat, må kunna snarare omvända sig till Herren. Ty han är barmhärtig och skall åter taga dem ut, så att de få återvända till sitt eget land. (6)

---

²⁶⁾ Skildringen av de rättfärdigas öde här torde vara en anspelning på det som berättas i Första Mackabéerbokens första kapitel, verserna 57-66.

²⁷⁾ Jämför Ordspråksboken 8:2 (»Uppe på höjderna står Visheten, vid vägen, där stigarna mötas. Invid portarna, vid ingången till staden») och 9:3.

²⁸⁾ Den som enligt boken själv tänkes vara dess författare och som här talar i första personen, är konung Salomo.

VISHETEN

Älsken rättfärdigheten, I som styren på jorden, tänken på Herren med rättskaffens sinne och söken honom med uppriktigt hjärta.²⁴ Ty han låter sig finnas av dem som icke fresta honom, och han uppenbarar sig för dem som ej vägra honom sin tro. Vrånga tankar skilja ju människor från Gud, och när hans makt sättes på prov, näpser den de dåraktiga. Ty i en illfundig själ träder icke Visheten in, den tager ej sin boning i en kropp som är förfallen åt synden. — Ty visheten är en människoälskande ande, och den låter ej hädaren bliva ostraffad för vad hans läppar tala, eftersom Gud är vittne till hans innersta känslor och en sannskyldig väktare över hans hjärta och en som hör hans tungas tal. Herrens Ande uppfyller ju världen, och det väsen som sammanhåller allt vet vad som säges. (1:1-7)

Det är icke Gud som har gjort döden, och han har ej lust till de levandes undergång. Han har ju skapat allt för att vara till, och allt som har blivit till i världen tjänar livet. Intet förstörelsens gift finnes däri, och dödsrikets portar²⁵ finnas icke på jorden. Ty rättfärdigheten är odödlig. Men de ogudaktiga kalla döden till sig med ord och gärningar. De räkna honom för en vän och tråna efter honom! De hava slutit förbund med honom. De äro ju ock värda att höra honom till. (1:13-16)

Men de rättfärdigas själar äro i Guds hand, och ingen plåga kan nå dem. Vål synas de i de dåraktigas ögon vara döda, och såsom ofärd räknas deras hädanfärd, och deras bortgång från oss såsom undergång; men de äro i frid. Ty om de än, efter vad människor mena, bliva straffade, så är dock deras hopp fyllt av odödlighet. Sedan de hava agats något litet, få de röna mycken godhet; Gud satte dem på prov och befann dem sig värdiga. Såsom guld i degeln prövade han dem, och såsom en heloffergåva mottog han dem.²⁶

---

^{28a)} Jfr Kol 1:15, 3:10, 2 Kor 4:4, 3:18.

På den tiden, när Gud ser därtill, skola de klarligen skina och fara såsom eldslågor. (3:1-7)

Strålande och ovansklig är Visheten, och hon varnas lätt av dem som älska henne; hon låter sig finnas av dem som söka henne, hon skyndar att själv göra sig känd för dem som åtrå henne. Den som bittida söker henne behöver icke möda sig, ty han skall finna henne sittande vid sin dörr.²⁷ Att hava henne i tankarna är höjden av förstånd. Den som vakar för hennes skull, han bliver snart fri från bekymmer. Hon går ju själv omkring och söker efter sådana som äro henne värdiga och uppenbarar sig hult för dem på deras stigar²⁷ och kommer dem till mötes i alla deras planer. Ty Vishetens rätta begynnelse är begär efter undervisning; men åstundan efter undervisning är kärlek till henne, och kärlek är att hålla hennes bud, men att akta på buden är att försäkra sig om oförgänglighet, oförgänglighet åter leder till att man får vara nära Gud. (6:12-19)

Jag bad och förstånd blev mig givet; jag åkallade, och Vishetens ande kom till mig. Jag höll Visheten förmer än spira och tron,²⁸ rikedom räknade jag för intet i jämförelse med henne. Allt guld är ju bredvid henne en handfull grus, och såsom ler är mot henne silver att akta. Högre än hälsa och fågning älskade jag henne, och jag ville hellre äga henne än solens ljus, ty det sken som hon sprider slocknar aldrig. Dock, med henne kom mig allt annat gott till del, och omätlig rikedom genom hennes hand. (7:7-11)

Vad som är fördolt och vad som är uppenbart, allt har jag lärt känna. Ty Visheten, hon som är mästare i allt, har undervisat mig därom. Ty i henne finnes en ande som är förnuftig, helig, ensam i sitt slag, mångfaldig, fin, rörlig, genomträngande, obesmittlig, klar, okränkbar, vän till det goda, skarp, ohämbar, välgörande, människoälskande, fast, orubblig, obekymrad, en som förmår allt och övervakar allt, och som går in i alla andra andar vilka äro förnuf-tiga, rena och av fullkomlig finhet. Visheten är det rörligaste av allt rörligt, och tränger igenom och går in i allt, till följd av sin renhet. Ty hon är en fläkt av Guds kraft och ett ogrumlat utflöde av den Allsmåktiges härlighet. Därför kan intet besmittat komma vid henne. Hon är ett återsken av det eviga ljuset, en klar spegel, som återspeglar Guds verksamhet, och en avbild av hans godhet.^{28a} Fastän

hon är en, förmår hon dock allt, och fastän hon själv förbliver den hon är, förnyar hon allt annat. Från släkte till släkte flyttar hon in i fromma själar och gör människor till Guds vänner och till profeter. (7:21-27)

Visheten sträcker sig i full kraft från världens ena ända till den andra, och hon styr allting väl. Henne fick jag kär, och jag eftersträvade henne alltifrån min ungdom; jag åstundade att hemföra henne såsom min brud, och jag blev betagen av hennes skönhet. Sin höga börd gör hon kunnig genom sitt samliv med Gud. Han som är Herre över allting älskar henne. Ty hon är invigd i Guds kunskap och väljer åt honom ut, vad han skall göra. (8:1-4)

Ty vilken människa kan känna Guds råd? Eller vem kan utgrunda, vad Herren vill? De dödligas tankar äro ju vanmäktiga, och våra beräkningar äro osäkra. Ty den förgängliga kroppen tynger ned själen, och stofthyddan är en börda för den mångtänkande anden. Allenast med svårighet sluta vi oss till det som är på jorden, och det som är nära till hands finna vi med möda. Vem kan då utrannsaka det som är i himmelen? Och vem har lärt känna ditt råd, om du ej först gav Vishet och sände din helige Ande från höjden? På sådant sätt hava jordens bebyggare lärt, vad som är välbehagligt för dig. Genom Visheten hava de blivit frälsta. Det var hon som beskyddade honom som först blev danad, världens fader (Adam), vilken skapades allena. Det var hon som ryckte honom ur hans fall och gav honom kraft till att råda över allting. (9:13-10:2)

Vem vågar säga: »Vad gör du, (Gud)?» Eller vem skulle kunna sätta sig emot din dom? Och vem skulle drista att anklaga dig för att du har förgjort folk som du själv har skapat? Eller vem skulle våga att träda upp emot dig såsom sakförare för orättfärdiga människor? Utom dig finnes det ju icke någon Gud som bär omsorg om alla, så att du skulle behöva bevisa för honom, att du icke har dömt orättfärdigt? Ej heller förmår någon konung eller härskare träda dig under ögonen till försvar för dem som du har straffat. Nej, eftersom du är rättfärdig, styr du ock allting rättfärdigt. Du anser det oförenlig, med din makt att döma också den skyldig, som icke har gjort sig förtjänt av straff. Just din starkhet är ju grunden till din rättfärdighet; och att du råder över alla, det gör dig

skonsam mot alla. Ty din starkhet visar du, när någon betvivlar din makts fullkomlighet. Och om någon icke vill känna den, då bestraffar du hans förmäthenhet. Men du är herre över din styrka och dömer med mildhet och regerar över oss med mycken skonsamhet. Ty makten står dig till buds, närhelst du vill. Genom att så handla har du velat lära ditt folk att den rättfärdige bör hava människokärlek. Och du har givit dina barn gott hopp om att du vill ge dem tillfälle till bättring, när de synda. Ty om du med så stor varsamhet och fördragsamhet straffade dina barns fiender, som dock förtjänade döden, i det att du lämnade dem tid och rådrum till att skilja sig ifrån sin ondska, med vilken aktsamhet har du då icke dömt dina barn, vilkas fäder du genom edliga försäkringar och förbund hade givit så härliga löften. Oss fostrar du alltså genom tuktan, medan du tiotusenfalt slår våra fiender, på det att vi, när vi själva döma, må betänka din godhet, och, när vi bliva dömda, må kunna vänta förbarmande. (12:12-22)

Du, vår Gud, är god och sannfärdig; du är långmodig och styr allt med barmhärtighet. Om vi än synda, tillhöra vi likväl dig, ef-

---

²⁹⁾ Första Mackabéerboken är ursprungligen skriven på hebreiska ej långt efter Johannes Hyrkanus' död (104 f Kr). Den utgör en historisk skildring av judarnas befrielsekrig mot de seleucidiska härskarna, omspännande tiden från Antiokus Epifanes' tillträde till makten år 175 till Simon Mackabéernas död år 135. Författaren torde ha tillhört den sadduceiska riktningen. Han är en ivrare för lagen och templet.

³⁰⁾ Första Mackabéerboken anger årtalen efter den seleucidiska eller syrisk-eran, vilken börjar med året 312 f Kr.

³¹⁾ Månaderna äro de ännu i dag i den judiska kalendern använda: Nisan, Ijjar, Sivan, Tammuz, Av, Elul, Tischri, Marcheschwan, Kislew, Tebet, Schebat, Adar, vilka naturligtvis såsom mån-månader icke motsvara några bestämda för varje år lika data i vår kalender. Kislew blir ungefär december. Författaren till i Mackabéerboken räknar årets början från 1 Nisan (vanligen i april). Det religiösa nyåret räknas emellertid infalla den 1:a Tischri.

³²⁾ »Förödelsens styggelse» var ett litet altare, som placerades ovanpå brännofferaltaret och var avsett för avgudaoffer. Jämför Dan 11:31, 12:11. I Nya testamentet kallas Antikrist för förödelsens styggelse: Matt 24:15, Mark 13:14.

³³⁾ Mattathias var den förste av mackabéerna eller chasmonéerna, som de också kallas. Han dog 166 f Kr efter endast två års verksamhet.

tersom vi känna din makt. Dock, vi vilja icke synda, eftersom vi veta, att vi äro räknade såsom dina. Att äga kunskap om dig är ju full och hel rättfärdighet och att känna din makt är roten till odödlichkeit. (15:1-3)

På allt sätt, o Herre, har du upphöjt och förhärligat ditt folk och har icke försmått det, utan alltid och allestädes har du stått det bi. (19:22)

---

³⁴⁾ Därför att de ansågo det orätt att kriga på sabbaten, liksom överhuvudtaget att förätta något arbete eller utföra något.

³⁵⁾ Chasidéer eller assidéer, av det hebreiska ordet chasid = from, voro en riktning inom judendomen, som höll strängt på de religiösa plikterna.

FÖRSTA MACKABÉERBOKEN

I det 137:e året²⁹ av det grekiska herraväldet³⁰ (175 f.Kr.) blev Antiokus Epifanes konung (över Syrien och Palestina). Han lät utgå ett påbud i hela sitt rike, att alla skulle bli ett folk och alla uppgiva sina egna bruk. Den som icke följde konungens bud skulle dö. Den 15:e Kislev³¹ år 145 (168 f.Kr.) byggde de förödelsens styggelse³² på altaret (i Jerusalems tempel) och uppsatte avgudaaltare runt om i juda städer. (1:10-55)

I de dagarna uppträdde Mattathias,³³ son av Johannes, son av Simeon, en präst av Joaribs söner, i Jerusalem och bosatte sig i Modein. Han hade fem söner: Johannes Kaddis, Simon Thassi, Judas Mackabéern, Eleazar Avaran och Jonathan Apfus. Och när han såg de hädiska ting som skedde i Juda och Jerusalem sade han: »Ve mig! Varför föddes jag att se detta mitt folks och den heliga stadens elände och att bo där, när det överlämnats i fiendens hand och helgedomen i främlingars hand?» — Och Mattathias och hans söner revo sina kläder och klädde sig i säckväv och sörjde bitterligen. — Och Mattathias ropade med hög röst i hela staden: »Var och en som är nitisk för lagen och håller förbundet följ mig!» Och han och hans söner flydde till bergen och lämnade kvar i staden allt de ägde. Då vandrade många som foro efter rätt och rättfärdighet ut i öknen för att bo där, såväl de själva som deras barn, deras hustrur och deras boskap. När det berättades för konungens män och krigsfolket i Davids stad i Jerusalem, att en skara män, som föraktat konungens bud, dragit ut till grottorna i öknen, förföljde de dem med hast och i stort antal. När de träffade dem, slogo de läger mitt emot dem och gjorde sig färdiga att anfalla dem på sabbatsdagen. Men dessa försvarade sig icke³⁴ och kastade icke en sten mot dem och spärrade icke grottornas ingångar, utan sade: »Låt oss alla dö i oskuld, himmel och jord skola vittna för oss att I dödat oss med orätt.» Då gingo de till anfall mot dem på sabbatsdagen och slogo dem, tillsammans med hustrur, barn och boskap,

---

³⁶⁾ Judas Mackabéerns verksamhetstid sträckte sig från 166 till 161 f Kr.

till ett antal av tusen män. När Mattathias och hans vänner fingo veta detta, sörjde de över dem bitterligen. Och de sade till varandra: »Om vi alla göra såsom våra bröder gjort och icke strida för våra liv och våra lagar mot hedningarna, så skola de snabbt utrota oss från jorden.» Därför fattade de det beslutet: »Var och en som kommer för att strida emot oss på sabbatsdagen skola vi bekämpa. Vi vilja icke dö såsom våra bröder, som mördades i grottorna.» (2:1-41)

Vid den tiden församlade sig hos dem en skara chasidéer,³⁵ starka kämpar i Israel och alla hängivna lagen. Jämväl alla de som flydde undan förföljelsen slöto sig till dem och ökade deras styrka. Så förenade de sina krafter och slog syndare i sin vrede och onda män i sin förbittring; men de övriga flydde till hedningarna för att rädda sig. Och Mattathias och hans vänner foro runt omkring och revo ned altarna, och alla barn som de funno inom Israels område oomskurna omskuro de med våld. De förföljde de övermodiga, och företaget hade framgång i deras hand. Sålunda skyddade de lagen mot hedningarna och konungarna och läto icke syndaren triumfera. Men då tiden närmade sig, att Mattathias skulle dö, sade han till sina söner: »Nu ha övermod och straffdom fått styrka, likaså omstörtningens tid och den hätska vreden. Därför, mina barn,

---

³⁷⁾ = 25 december 165. Tempelinvigningshögtiden firas ännu i dag av de traditionstroga judarna. Dess judiska namn är Chanukka (= invigning). Den infaller nära eller på den kristna jultiden. År 1943 är den 25 Kislev den 22 december. I hemmet firas Chanukka med tändandet av ett ljus första kvällen, två den andra o.s.v. samt läsande av bestämda böner och hymner.

varen nitiska för lagen och given edra liv för edra fäders förbund. Kommen ihåg vilka gärningar våra fäder utförde på sin tid, så skolen I få stor ära och ett oförgängligt namn!» Därefter välsignade han dem. Och så samlades han till sina fäder. Han dog i det 146:e året (166 f.Kr.) och hans söner begrovo honom i hans fäders grav i Modein och hela Israel höllo stor dödsklagan efter honom. (2:42-70)

Hans son Judas Mackabéern³⁶ trädde fram i hans ställe. Och alla hans bröder hjälpte honom och så gjorde alla som slutit sig till hans fader och de kämpade Israels kamp med fröjd. (3:1, 2)

Men riksföreståndaren Lysias samlade sextusen utvalda män och femtusen ryttare för att kuva dem. De båda härarna drabbade samman och av Lysias' här döddes omkring femtusen män. När Lysias såg, att hans här blivit slagen, och såg juda soldaters tapperhet och hurusom de voro redo att leva eller dö tappert, drog han till Antiokia och samlade tillhoppa främmande krigsfolk i avsikt att med en ännu talrikare här återvända till Judéen. Då sade Judas och hans bröder: »Se, våra fiender äro skingrade. Låt oss gå upp och rena och åter inviga helgedomen!» Därpå församlade sig hela hären och tågade upp till Sion berg. När de nu sågo helgedomen ödelagd och altaret förorenat och portarna uppbrända och gräs och buskar uppvuxna på förgårdarna, liksom i en småskog eller på ett berg, och kamrarna förstörda, revo de sina kläder, uppstämde högljudd klagan och strödde aska på sina huvuden och föllo ned på sina ansikten, läto blåsa i trumpet och ropade till himlen. Då tillsatte Judas män att kämpa mot dem som voro i fästningen, tills han hade renat helgedomen. Han utvalde präster som voro otadliga och hängivna

---

³⁸⁾ Andra Mackabéerboken är enligt egen uppgift ett kort sammandrag av eller utdrag ur ett större historiskt verk, författat av Jason från Kyrene. Detta stora verk har gått förlorat. Utdraget i Andra Mackabéerboken omfattar tiden 176-161. Det är alltså ingen fortsättning av Första Mackabéerboken utan en parallell till denna.

Till skillnad från Första Mackabéerboken är den andra ursprungligen avfattad på grekiska och författaren tillhör icke sadducéerna utan fariséerna. Boken torde vara författad omkring år 80 f Kr.

³⁹⁾ Se not 37.

lagen, och dessa renade helgedomen och buro bort de vanhelgade stenarna till en oren plats. Sedan togo de ohuggna stenar enligt lagen och byggde ett nytt altare likt det förra och uppbyggde helgedomen med de ting som voro i templet och invigde förgårdarna. På den 25:e dagen i den nionde månaden, som är månaden Kislev, i det 148:e året,³⁷ stodo de bittida upp, och offrade enligt lagens föreskrifter på det nya brännoffersaltaret, som de hade gjort. På samma tid och dag, som hedningarna hade ohelgat det, invigdes det med sång och cittror, harpor och cymbaler. Och allt folket föllo ned på sina ansikten, lovande och tillbedjande Himmelen, som givit dem god framgång. Och så firade de under åtta dagar altarets invigning och framburo brännoffer med glädje. Och Judas och hans bröder samt hela Israels församling bestämde, att hädanefter år efter år altarinvigningen skulle firas under åtta dagar från den 25:e Kislev. (4:28-59)

ANDRA MACKABÉERBOKEN

Brev från judarna i Jerusalem till judarna i Egypten med uppmaning att fira tempelinvigningsfesten³⁸ (Chanukka).³⁹

Folket i Jerusalem och i Judéen och Sanhedrin och Judas sända hälsning och välgångsönskan till Aristobulus, konung Ptolemeus' lärare, av de smorda prästernas släkt, och judarna i Egypten.

Eftersom Gud har frälst oss ur stora faror, tacka vi honom högligen, i krig som vi äro mot en konung. Ty han har utdrivit dem som stredo i den heliga staden. (1:10, 11)

Då vi nu ämna fira tempelreningen på den 25:e dagen i månaden Kislev,³⁹ ansågo vi det nödvändigt att meddela eder detta, så att även I må fira den i likhet med lövhyddohögtiden och högtiden till minne av den eld, som gavs oss när Nehemias offrade, sedan han hade uppbyggt templet och altaret. Ty när våra fäder fördes till Persien, togo fromma präster i hemlighet altarets eld och gömde den i en brunn utan vatten och förvarade den säkert, så att platsen var okänd för alla obehöriga. Många år därefter, när det behagade Gud, lät Nehemias, som sänts tillbaka (till Israels land) av konungen i Persien, skicka bud på de efterkommande till de präster, som hade gömt elden, för att hämta den. Men när dessa förmälde, att de icke hade funnit någon eld, utan blott en tjock vätska, befallde han dem att ösa upp den och bära fram den. När sedan offret framburits på altaret, befallde Nehemias prästerna att med vätskan begjuta både veden och det som låg därpå. När detta var gjort, och solen, som förut dolts i moln, lyst upp, tändes en stor eld, så att alla förundrade sig. Och medan offret förtärdes, läste prästerna en bön, varvid Jonatan ledde, och de övriga med Nehemias svarade. Och bönen lydde sålunda: »Herre, Herre, Gud, alltings skapare, som är stark och fruktansvärd och rättfärdig och barmhärtig, som ensam är Konung och nådig, som ensam är gåvors givare, ensam rättfärdig, allsmäktig och evig, du som befriade Israel från allt ont, som utvalde fäderna och helgade dem; tag emot offret för hela ditt folk Israel och bevara din arvedel och helga den.

Samla åter tillhopa dem av oss som äro kringspridda, befria dem som leva i träldom bland hedningarna, se till dem som äro föraktade och avskydda, och låt hedningarna förnimma, att du är vår Gud. Straffa dem som i övermod förtrycka och misshandla oss. Plantera ditt folk på din heliga plats efter Moses' ord.» Och prästerna sjöngo därtill lovsångerna. (1:18-30)

Man finner i urkunderna, att profeten Jeremias befallde dem som fördes bort att de skulle taga undan eld, såsom förut berättats, och att profeten överlämnade lagen åt dem som fördes bort och därvid bjöd dem att de icke skulle glömma Herrens stadgar, och att de icke skulle låta sig vilseföras i sitt sinne, när de fingo se avgudabilderna av guld och silver och prydnaderna på dem. Och jämväl med andra sådana ord förmanade han dem att troget bevara lagen i sina hjärtan. Det stod också i samma skrift, att profeten, på grund av en uppenbarelse från Gud, befallde, att tabernaklet och arken skulle bäras efter honom, och att han så begav sig till det berg, från vars höjd Moses hade skådat Guds arvedel. Och när Jeremias kom dit, fann han en grotta, i vilken han lade tabernaklet och arken och rökelsealtaret och så tillstängde dörren. Och några av dem som följde honom lade märke till vägen, men de kunde icke återfinna den. När Jeremias fick veta detta, klandrade han dem och sade: »Den platsen skall vara okänd intill den tid, då Gud åter samlat sitt folk och tager emot dem i barmhärtighet. Då skall Herren visa dem dessa ting och Herrens Härlighet skall uppenbaras, och molnskyn, som Moses fick se likasom Salomo, då han bad att platsen måtte bli helgad övermåttan. Och där förtalades också, huru denne, som ägde sådan vishet, frambar offer vid helgedomens invigning och fullbordan. Likasom Moses bad till Herren, och eld föll ned från himmelen och förtärde det som hörde till offret, så bad ock Salomo till Herren, och elden föll ned och förbrände brännoffren. Och Moses sade: 'Därför att man icke har ätit syndoffret, har det blivit förbränt.' Likaså firade ock Salomo de åtta dagarna.» Detsamma stod också omtalat i Nehemias' uppteckningar och hågkomster, så ock hur denne grundade ett bibliotek och där samlade böckerna om konungarna och profeterna, och Davids skrifter, jämte konungabrev om tempelskänker. Likaså samlade ock Judas åt oss

alla de böcker som hade blivit skingrade till följd av det krig vi hava haft att utkämpa; och de finnas nu hos oss. I mån alltså, om I behöven dem, sända bud och hämta dem till eder. Då vi nu således ämna fira tempelreningen skriva vi detta till eder. Och I gören väl, om I firen dessa dagar. Men Gud, som har frälst hela sitt folk och återgivit dem alla sin arvedel, så ock konungadömet och prästadömet och heligheten, såsom han hade lovat i sin lag, på honom hoppas vi nu och vänta, att han snart skall förbarma sig över oss och församla oss till den heliga platsen från alla land under himmelen. Ty han har räddat oss ur stor nöd och helgat platsen. (2:1-18)

(Kap 7) 1. Det hände sig, då konungen sökte tvinga judarna att antaga hedniska seder och bruk, att ock sju bröder, tillika med deras moder, blevo gripna, och att konungen genom misshandling med gissel och remmar sökte tvinga dem att smaka av det förbjudna svinköttet. 2. Men en av dem tog i allas namn till orda och sade: »Vad vill du fråga oss om, och vad vill du få veta av oss? Vi äro ju redo att dö, hellre än att vi skulle övergiva våra fäders lag.» 3. Då blev konungen upptänd av vrede och gav befallning om att låta hetta upp pannor och kittlar. 4. Sedan man nu ofördröjligen hade gjort detta, befallde han att man skulle skära av tungan på den som hade fört ordet och draga av honom huvudsvålen och lemlästa honom, medan hans bröder och moder sågo på. Och när han var helt och hållet stympad, blev han, medan han ännu var vid liv, på konungens befallning buren till elden och stekt i en panna. Då nu oset från pannan spridde sig vida omkring, manade de övriga, tillika med modern, varandra att med ädelt mod lida döden; de sade:

6. »Herren Gud ser till detta, och han skall förvisso förbarma sig över oss, såsom Moses gav till känna i den sång, i vilken han öppet vittnade mot folket, när han sade: 'Och över sina tjänare skall han förbarma sig.'» (5 Mos 31:19, 32:36)

7. Då nu den förste på detta sätt hade gått hädan, förde de fram den andre för att likaledes skymfligt pinas. Och sedan de hade flått av honom huvudsvålen med håret, frågade de honom: »Vill du äta, förrän din kropp styckas sönder, lem för lem?» Men han sva-

rade på sina fäders tungomål och sade: »Nej, det vill jag icke.» Fördenskull fick också denne undergå den förestående miss-handlingen, han likasom den förste. Men då han var nära att upp-giva andan, sade han: »Du niding, du tager oss väl bort ifrån detta livet, men hela världens konung skall låta oss, som hava dött till försvar för hans lag, uppstå till ett nytt, ett evigt liv.»

10. Efter denne blev den tredje skymfligt pinad. Och då man begärde hans tunga, räckte han utan vidare ut den och sträckte modigt fram händerna, i det han tappert sade: »Från Himmelen har jag fått dessa lemmar, och för hans lags skull räknar jag dem för ringa, och av honom hoppas jag att en gång få dem tillbaka igen.» Nu måste konungen själv och hans män häpna över ynglingens mod och förundra sig över huru han räknade kvalen för intet.

Sedan också denne hade skilts hädan, misshandlade de och pi-nade den fjärde på samma sätt. Och då han var nära att dö, sade han: »Det är en stor tröst, när man måste dö för människohand, att få hysa det av Gud ingivna hoppet att genom honom få uppstå igen. Men för dig skall det icke finnas någon uppståndelse till liv.»

15. Omedelbart därefter förde de fram den femte och miss-handlade honom. Men han såg på konungen och sade: »Eftersom du har makt bland människor, gör du, fastän du är dödlig, vad du vill. Mena dock icke, att vårt folk är övergivet av Gud. Fortsätt du blott, så skall du få skåda hans stora makt, huru han skall plåga dig och dina efterkommande.»

18. Efter honom förde de fram den sjätte, och när han höll på att dö, sade han: »Bedrag icke fåfängt dig själv. Ty det är genom vårt eget förvällande, som vi måste lida detta, eftersom vi hava syndat mot vår Gud. Det är därför som dessa förundransvärda hemsökelser

hava drabbat oss. Men tro icke, att du själv skall undgå ditt straff, du som har företagit dig att strida mot Gud.» —

24. Men eftersom den yngste ännu återstod, sökte konungen icke endast övertala honom med vänliga ord, utan gav honom också på samma gång edlig försäkran om att han skulle göra honom rik och lycklig, så ock upptaga honom bland sina vänner och anförtro honom ämbeten, om han allenast ville övergiva sina fäders lag. Men då ynglingen icke alls aktade härpå, lät konungen kalla till sig modern och uppmanade henne att giva sin unge son ett råd som ledde till dennes räddning. På hans enträgna uppmaningar åtog hon sig slutligen att söka övertala sin son. Hon lutade sig nu fram mot honom, och i det hon drev gäck med den grymme tyrannen, talade hon på fädernas tungomål sålunda: »Min son, hav förbarmande med mig, som i nio månader har burit dig under mitt hjärta och i tre år har givit dig di, och som under trogen omvårdnad har fostrat dig och lett dig ända till den ålder du nu har. Jag beder dig,

⁴⁰⁾ Första Henoksboken består av olika delar, vilka torde ha skrivits vid olika tider. Den äldsta delen utgöres av Profetian om de tio veckorna (kap 92, 93:1-14, 91:12-17), som måste ha varit skriven före mackabéernas framträdande, alltså före år 168 f Kr. Därefter komma kap 6-36, som handla om änglar och den himmelska världens mysterier, och som också torde vara skrivna före mackabéertiden. Från tiden 165-161 (Judas Mackabéens tid) härstamma troligen kap 83-90, de så kallade drömvisionerna. Kap 72-82, som avhandla astronomiska ting, äro skrivna före Jubileerboken. Den synnerligen viktiga avdelningen kap 37-71, de så kallade liknelserna eller bildtalen, som ha såsom huvudämne Människosonen, den Utvalde, hör till de senaste delarna av boken och torde vara skriven omkring år 70 f Kr. Denna avdelning var väl känd för de judar, för vilka Jesus förkunnade evangeliet, och i anslutning till den kallade han sig Människosonen, för att de skulle ana, vem han var och hur han ville ha sin uppgift och sitt budskap uppfattade.

Första Henoksboken, särskilt dess äldsta delar, torde ha tillkommit i Galiléen och varit särskilt väl känd där. I Galiléen var det ju också, som Jesus först uppträdde med sin förkunnelse om sig såsom Människosonen. Det ursprungliga språket torde ha varit övervägande arameiska med några stycken och satser på hebreiska. Författaren eller författarna torde ha tillhört en särskild krets eller riktning, som icke närmare kan namngivas men som möjligen stått såväl sadducéer som esséer nära.

Första Henoksboken 1:9 citeras i Nya testamentet i Judas' brev, verserna 14 och 15. >>>>

mitt barn, lyft upp dina ögon och se på himlen och jorden och betrakta allt som finnes där, och betänk, att Gud icke har gjort detta av något som fanns förut, och att människan bliver till på samma sätt. Så frukta nu icke för denne bödel, utan visa dig värdig dina bröder, och lid villigt döden, på det att jag genom Guds barmhärtighet må få dig igen tillsammans med dina bröder.»

30. Innan hon ännu hade slutat att tala, sade ynglingen: »Vad väntan I på? Jag vill icke hörsamma konungens bud, utan jag lyssnar till budet i den lag som genom Moses blev given åt våra fäder. Men du som har gjort hebréerna allt upptänkligt ont, du skall icke kunna undkomma Guds hand. Vi lida ju för våra synders skull. Men om än den levande Guden, vår Herre, till vår tuktan och fost-ran har vredgats på oss för en kort tid, så skall han dock åter bliva sina tjänare nådig. Men du, ogudaktige, som i skändlighet över-träffar alla andra, förhäv dig icke fåfängt, uppblåst av o vissa för-hoppningar, då du nu har lyft din hand mot himmelens barn. Ännu har du dock icke undflytt den allsmäktige och allseende Gudens dom. Ty nu hava våra bröder, sedan de hava utstått ett kort lidande, efter Guds löfte fått dricka av evigt flödande liv; men du skall ge-nom Guds dom få skörda det rättvisa straffet för ditt övermod. Jag offerar nu, likasom mina bröder, liv och blod för våra fäders lag, i det jag anropar Gud, att han inom kort ville bliva vårt folk nådig,

---

Första Henoksboken 1:9.

Och se, han kommer med tiotusen-den av sina heliga (änglar) för att hålla dom över alla och för att förgöra alla ogudaktiga. Och för att bestraffa allt kött för alla deras ogudaktiga gär-ningar som de begått i ogudaktighet och för alla de hårda ord som ogudaktiga syndare hava talat emot honom.

Judas' brev.

Om dessa var det ock som Enok, den sjunde från Adam, profeterade och sade: »Se, Herren kommer med sina mångtusen heliga, för att hålla dom över alla och bestraffa alla de ogud-aktiga för alla de ogudaktiga gär-ningar som de hava övat, och för alla de förmättna ord som de i sin syndiga ogudaktighet hava talat emot ho-nom.»

⁴¹⁾ Andarnas Herre är ett för Första Henoksboken karakteristiskt uttryck, som där närmast ersätter det gammaltestamentliga Härskarornas Gud (Herren Sebaoth).

men nödga dig att under plågor och kval öppet bekänna, att han allena är Gud, och beder, att den Allsmåktiges vrede, som med rätta har kommit över hela vårt folk, må stanna vid mig och mina bröder.»

39. Nu blev konungen upptänd av vrede och i sin förbittring över hans gäckande tal förfor han ännu grymmare med honom än med de övriga. Så skildes också han hädan i renhet och under full förtröstan på Herren. Sist, efter sina söner, fick ock modern ända sitt liv. (7:1-41)

---

⁴²⁾ Det trefaldiga »Helig» var enligt Henoksböckerna höjdpunkten i såväl den himmelska som den jordiska gudstjänsten. Den utfördes i form av en antifoni. Denna antifoni förekommer än i dag i synagogliturgin och kallas Kedschscha (= framförandet av trefalt helig; helig på hebreiska: kadosch). Den första delen är ur Jesaja 6: »Helig, helig, helig är Herren Sebaoth, hela jorden är full av hans härlighet.» Svaret lyder: »Lovat vare hans rikets härlighets namn från hans plats.» Denna antifoni har här i första Henoksboken den ovan angivna avvikande formen, som delvis kan förklaras ur den process, som den dubbla översättningen medfört: först från hebreiska till grekiska och därefter från grekiska till etiopiska.

FÖRSTA HENOKSBOKEN

(De sju ärkeänglarna)⁴⁰

Dessa äro namnen på de heliga änglar, som vaka: Uriel, en av de heliga änglarna, som är satt över härskarorna (av änglar) och över Tartarus; Rafael, en av de heliga änglarna, som är satt över människornas andar; Raguel, en av de heliga änglarna, som bestraffar den planetariska världen; Mikael, en av de heliga änglarna, som är satt över Israels folk, den bästa delen av mänskligheten; Sariel, en av de heliga änglarna, vilken är satt över de andar, som synda mot Anden; Gabriel, en av de heliga änglarna, som är satt över paradiset, Seraferna och Keruberna; Remiel, en av de heliga änglarna, som är satt över dem som uppstå. (20:1-8)

(Den första liknelsen)

När de rättfärdigas församling skall framträda, och syndarna dömas för sina synder och bortdrivas från jordens yta, och när Den Rättfärdige skall uppenbaras inför de rättfärdiga, vilkas gärningar äro bevarade hos Andarnas Herre,⁴¹ och ljus skall lysa fram för de rättfärdiga och utvalda, som bo på jorden — var skall då syndarnas boningsplats vara och var deras tillflykt som ha förnekat Andarnas Herre? Det hade varit bättre för dem, att de icke blivit födda.

När de rättfärdigas hemligheter skola uppenbaras och syndarna dömas, och de gudlösa drivas bort ur de rättfärdigas och utvaldas närhet, från den tiden skola de som besitta jorden icke längre vara mäktiga och upphöjda, och de skola icke kunna skåda de heligas ansikten, eftersom Andarnas Herre skall låta sitt ljus lysa över de heligas, rättfärdigas och utvaldas ansikten.

Då skola konungarna och de mäktiga förgås och överlämnas i

---

⁴³⁾ Ansiktets änglafurstar betyder de högsta änglar som skåda Guds ansikte, som alltså ha sin plats i Guds närhet. Den högste av dessa är — särskilt i Tredje Henoksboken — just den till Människoson upphöjde Henok, vilken såsom sådan också kallas »den lille Jahve» eller »den mindre Jehova».

de rättfärdigas och heligas händer. Från den stunden skall ingen kunna anropa Andarnas Herre om barmhärtighet, ty deras liv är slut. (38:1-6)

Vid den tiden ryckte mig ett moln och en virvelvind bort från jorden och satte mig vid himlarnas ände. Och där såg jag en annan syn: de heligas ort och de rättfärdigas tillflykt. Där sågo min ögon deras ort hos de rättfärdiga änglarna och deras tillflykt hos de heliga. Och de bådo, bönföllo och framlade förbön för människors barn. Rättfärdighet flödade inför dem såsom vatten och barmhärtighet såsom markens dagg. Så är det hos dem från evighet till evighet.

Och på den orten sågo mina ögon rättfärdighetens och trons Utvalde. Rättfärdighet skall ha väldet i hans dagar och de rättfärdiga och utvalda skola vara utan tal inför honom från evighet till evighet.

Och jag såg hans boning under den Heliges vingar. Och alla de rättfärdiga skola med de utvalda stråla såsom eldsljus, och deras mun skall vara full av lov. Deras läppar skola prisa Andarnas Herres namn och rättfärdigheten skall aldrig vackla inför honom. Där önskade jag bo och min ande längtade efter den orten.

I de dagarna prisade och lovade jag Andarnas Herres namn med lovsånger och hymner, därför att han har bestämt mig till välsignelse och härlighet efter Andarnas Herres goda behag. Längte betraktade mina ögon den orten och jag välsignade och lovade honom, sägande: »Lovad är han och lovad vare han från begynnelsen i all evighet. Hos honom finnes intet slut. Han vet innan världen skapades allt vad som är och som skall vara från släkte till släkte. De som vaka välsigna dig, de stå inför din Härlighet och välsigna, lova och prisa, sägande: 'Helig, helig, helig är Andarnas Herre; han uppfyller hela jorden med andar.' Och här sågo mina ögon alla dem som aldrig sova. De stå inför honom, lova honom och säga: 'Lovad vare du och lovat vare Herrens namn från evighet till evighet.'»⁴² (39:3-14)

Därefter såg jag tusen sinom tusen och tiotusen sinom tiotusen

---

⁴⁴⁾ jämför Dan 7:9.

änglar, jag såg en mängd utan tal som stodo inför Andarnas Herre. Och på fyra sidor kring Andarnas Herre såg jag fyra Ansiktets änglafurstar⁴³ (sådana som ständigt skåda Herrens ansikte), andra än de, som vaka, och jag fick veta deras namn, ty den ängel som följde mig omtalade för mig deras namn och visade mig alla dolda ting. (40:1, 2)

Och jag hörde rösterna av de fyra Ansiktets änglafurstar lova Härlighetens Herre. Den första rösten lovar Andarnas Herre evinnerligen. Den andra rösten hörde jag prisa Den Utvalde och de utvalda, som äro förvarade hos Andarnas Herre. Den tredje rösten hörde jag bedja och bönfalla för dem som bo på jorden och göra förbön i Andarnas Herres namn. Och jag hörde den fjärde rösten visa bort åklagarna och förbjuda dem att komma inför Andarnas Herre och anklaga dem som bo på jorden. (40:3-7)

Då frågade jag Fridens ängel, som ledsagade mig och visade mig allt som är fördolt: »Vilka äro dessa Ansiktets änglafurstar, som jag har sett och vilkas ord jag har hört och skrivit ned?» Han svarade mig: »Den förste är Mikael, den långmodige och barmhärtige. Den andre, som är satt över alla sjukdomar och plågor hos människors barn, är Rafael. Den tredje, som är satt över alla makter, är Gabriel. Den fjärde, som är satt över deras ånger och hopp, som ärva evigt liv, bär namnet Fanuel. (40:8,9)

Visheten fann ingen plats, där den kunde bo,
Då gavs åt den en plats i himlarna
Visheten gick ut för att taga sin boning bland människors barn
Men fann ingen boning.
Visheten återvände till sin ort
Och tog sin boning bland änglaina. —
Orättfärdigheten gick ut ur sina gemak,
Dem den icke sökte fann den
Och tog sin boning bland dem
Och togs emot såsom regn av en ökenmark
Och såsom dagg av ett törstigt land. (42:1-3)

(Den andra liknelsen)

Detta är den andra liknelsen om dem som förneka de heligas boning och Andarnas Herre. Till himmelen skola de icke stiga upp, och till jorden skola de icke få komma. Sådan skall vara syndarnas lott, deras, som förnekade Andarnas Herres namn. De äro bestämda för plågans och prövningens dag. (45:1, 2)

På den dagen skall min Utvalde sitta på Härlighetens tron, och han skall rannsaka deras gärningar. Och deras boningar skola vara otaliga. Deras själar skola få styrka inom dem, när de se min Utvalde. Då skall jag låta min Utvalde bo ibland dem, och jag skall skapa en ny himmel och göra det till den eviga Nådens och Ljusets boning. Och jag skall skapa en ny jord och göra den till en välsignelse. Jag skall låta mina utvalda bo på den, men syndarna och ogärningsmännen skola icke sätta sin fot på den. Ty jag har mättat mina rättfärdiga med frid och låtit dem taga sin boning hos mig. Men för syndarna väntar en dom hos mig och jag skall utrota dem från jordens yta. (45:3-6)

Och där såg jag en som var som den Gamle av dagar,⁴⁴ hans huvud var vitt som ull. Och med honom var en annan, som liknade en Människa, och hans ansikte var fullt av nåd, lik en av de heliga änglarna. (46:1)

Och jag frågade den ängel, som var med mig och visade mig alla hemligheter, om denne Människoson, vem han var, varifrån han var och varför han kom tillsammans med den Gamle av dagar. Han svarade och sade:

»Detta är Människosonen, som har rättfärdighet, hos vilken rättfärdighet bor och som uppenbarar alla hemligheternas skatter.

Ty Andarnas Herre har utvalt honom och han är den främste i rättfärdighet inför Andarnas Herre i evighet. (46:2, 3)

Denne Människoson, som du har sett, skall störta konungarna och de mäktiga från deras troner. Han skall lösa de starkas tyglar och krossa syndarnas tänder. Han skall störta konungarna från deras troner och riket, därför att de icke ära och lova honom och icke ödmjukt bekänna, av vem de fått sin härskarmakt förlänad. Han skall förkasta de starka från sitt ansikte och uppfylla dem med blygsel. Mörker skall bliva deras boning och maskar deras bädd.

De skola ej hava något hopp att få resa sig från sitt läger, därför att de icke ära Andarnas Herres namn. (46:4-6)

I de dagarna skola de rättfärdigas böner stiga upp inför Andarnas Herre och de rättfärdigas blod (skall ropa till honom) från jorden. I de dagarna skola de heliga, som bo i himlarna, med en röst bönfalla och bedja för de rättfärdigas utgjutna blod, att de rättfärdigas bön icke må förklinga fåfång inför Andarnas Herre, på det att de må få en rättfärdig dom och icke lida beständigt.» (47:1, 2)

I de dagarna såg jag den Gamle av dagar, när han satte sig på sin Härlighets tron och de levandes böcker voro öppnade inför honom. Och all hans här som är i himlen därovan och hans rådgivare stodo inför honom. Och de heligas hjärtan uppfylldes av glädje, därför att de rättfärdigas mått var fullt och de rättfärdigas bön hade blivit hörd och de rättfärdigas blod blivit hämnat. (47:3, 4)

Och på den platsen såg jag rättfärdighetens källa, som var outtömlig. Runt omkring voro många vishetens källor, och alla som törstade därefter drucko ur dem och uppfylldes med vishet. Och boningarna där voro fulla av rättfärdiga, heliga och utvalda. (48:1)

I den stunden nämndes Människosonen inför Andarnas Herre och hans namn utropades inför den Gamle av dagar. Innan solen och himmelens tecken voro skapade, innan himmelens stjärnor blevo till, utropades hans namn inför Andarnas Herre. (48:2, 3)

Han skall vara för de rättfärdiga en stav att stödja sig på,
Han skall vara ett ljus för hedningarna
Och deras hopp som äro bedrövade i hjärtat.
Alla som bo på jorden skola böja sina knän och tillbedja honom
Och skola lova och prisa och besjunga Andarnas Herre.
Fördenskull har han utvalts i det fördolda hos honom
Före världens skapelse intill evigheternas evighet.

---

^{44a)} Ofanner, hebreiska ofanním, äro en klass av änglar. Namnet har härletts ur skildringen av den himmelska världen i Hesekiel, kapp 1 och 10, där detta ord förekommer på flera ställen: 1:15, 16, 19-21; 10:6, 9, 10, 12, 13, 16, 19. I den svenska bibelöversättningen har detta ord översatts med »hjul», som är den ordagranna betydelsen.

I Henoksböckerna är ordet emellertid uppfattat som ett bildligt namn på en särskild klass av änglar.

Men Andarnas Herres vishet har uppenbarat honom för de heliga och rättfärdiga
Ty han har förvarat en arvedel åt de rättfärdiga
Därför att de hatat och föraktat denna orättens värld
Och hava hatat alla dess verk och vägar i Andarnas Herres namn.
Ty i hans namn varda de frälsta
och av hans goda vilja få de liv. (48:4-7)

I de dagarna skola jordens konungar vara nedslagna och de starka, som besitta jorden, på grund av de gärningar som de gjort. Ty i sin ångests och hemsökelses stund skola de icke kunna rädda sig. Jag skall överlämna dem åt mina utvalda. Så som halm i eld skola de brinna inför de heliga, såsom bly i vatten skola de sjunka ned inför de rättfärdiga. Intet spår av dem skall mer finnas till. På deras straffdoms dag skall det bli frid på jorden, de skola falla och icke stå upp igen. Ingen skall finnas, som tager dem vid handen och reser dem upp. Ty de hava förnekat Andarnas Herre och hans Smorde. Lovat vare Andarnas Herres namn! (48:8-10)

Visheten utgjutes i strömmar som vatten och härlighet tager intet slut inför honom. Ty han är mäktig i alla rättfärdighetens hemligheter, och orättfärdigheten skall försvinna såsom en skugga och icke hava någon fortvaro. Ty den Utvalde står inför Andarnas Herre, och hans härlighet varar i evighet och hans makt från släkte till släkte. (49:1, 2)

I honom bor Vishetens ande och den ande som ger Insikt, och Förståndets och Styrkans ande, och deras ande, som avsomnat i rättfärdighet. Och han skall döma över fördolda ting, och ingen skall vara i stånd att ljuga inför honom. Ty han är den Utvalde inför Andarnas Herre enligt dennes goda behag. (49:3, 4)

(Den tredje liknelsen)

Och Andarnas Herre satte den Utvalde på Härlighetens tron. Denne skall döma alla de heliga änglarnas i himmelen gärningar, och på en våg skola de vägas. Och när han lyft sitt ansikte för att döma deras hemliga vägar enligt Andarnas Herres ord, och deras stigar enligt Andarnas Herres rättvisa lag, då skola de alla med en

röst tala och lova och prisa och upphöja Andarnas Herres namn och prisa det heligt. Och han skall kalla tillhopa alla himmelens härskaror och alla de heliga i höjden och Guds härskara, keruberna, seraferna, ofannerna^{44a}, alla maktens änglar, alla furstadömen, och den Utvalde och alla andra makter på jord och hav. På den dagen skola de enstämmigt prisa, lova och ära, i trons anda, i vishetens anda, i tålmodets anda, i barmhärtighetens anda, i rättens och fridens anda, i godhetens anda, och alla med en röst säga: »Lovad är han och lovat vare Andarnas Herres namn i evigheters evighet.»

Alla de som vaka i himlen skola lova honom.
Alla de heliga skola lova honom.
Alla de utvalda, som bo i livets paradiset
Och varje ljusets ande som kan lova, prisa och ära ditt högt lovade namn
Och allt kött skall övermåttan prisa och lova ditt namn evinnerligen.
Ty stor är Andarnas Herres barmhärtighet,
Och långmodig är han
Och alla sina verk och allt han skapat
Har han uppenbarat för de rättfärdiga och utvalda
I Andarnas Herres namn. (61:8-13)

Och Herren befalldes konungarna, de mäktiga och stora och alla jordens innebyggare och sade: »Öppnen edra ögon och lyften upp edra ansikten och sen, om I kunnen igenkänna den Utvalde!»

Och Andarnas Herre satte honom på sin Härlighets tron, och rättfärdighetens ande utgöts över honom. Genom hans muns ord bliva syndarna slagna, och alla orättfärdiga förgöras inför hans ansikte.

På den dagen skola alla konungar och mäktiga stå upp, de upphöjda och de som besitta jorden, och de skola se och igenkänna honom, där han sitter på sin härlighets tron och dömer rättfärdiga domar och ingen lögn kan yttras inför honom. Då faller smärta över dem såsom över en barnaföderska och de ena se på de andra med förskräckelse och nedslagna ansikten, gripna av smärta, när de se Människones Son sitta på sin härlighets tron. Och konunga-

rna och de mäktiga och alla som besitta jorden skola prisa och ära och lova honom, som är herre över allt som var fördolt. (62:1-6)

Ty från tidernas begynnelse var Människosonen fördolt och den Högste bevarade honom i sin makts närhet och uppenbarade honom för de utvalda. Och de heligas och utvaldas församling skall bli utsådd, och alla de utvalda skola stå inför honom på den dagen. Och alla konungar och mäktiga och de som härska över jorden skola falla ned på sina ansikten inför honom, och de skola tillbedja och hoppas på denne Människones Son, och de skola bedja och bönfälla honom om barmhärtighet. (62:7-9)

Men Andarnas Herre skall förskjuta dem, och de skola med hast gå bort från hans ansikte, fyllda av blygsel, med mörk uppsyn. Och han skall överlämna dem åt straffets änglar till att hämnas på dem, därför att de hava förtryckt hans barn och utvalda. (62:10, 11)

De skola vara ett skådespel för de rättfärdiga och de utvalda, och dessa skola fröjda sig över dem, därför att Andarnas Herres vrede vilar över dem och därför att hans svärd är druckat av deras blod. (62:12)

Och de rättfärdiga och utvalda skola bliva frälsta på den dagen, och därefter skola de aldrig mer få se syndarnas och de orättfärdigas anleten. Och Andarnas Herre skall taga sin boning hos dem, och de skola äta måltid med Människosonen dagligen och i evighet. Och de rättfärdiga och utvalda hava då stått upp från jorden och slutat att hava nedslagna anleten. De skola vara klädda i Härlighetens kläder och skola få Livets klädnad av Andarnas Herre. Och edra kläder skola aldrig åldras ej heller eder härlighet förblekna inför Andarnas Herre. (62:13-16)

(Henoks upphöjelse)

Därefter blev min ande dold undan människorna och steg upp till himmelen. (71:1) Och jag blev uppryckt till den sjunde himlen: där funnos serafim, keruber och ofanner, och de vakande, som vakta hans Härlighets tron. Och jag såg änglar utan tal omkring den himmelska helgedomen, tusen sinom tusen och tiotusen sinom tiotusen, och Mikael, Rafael, Gabriel och Fanuel, och de heliga änglar

som äro ovan himlarna, och jag såg dem gå in och gå ut ur helgedomen. Och de kommo ut från det himmelska templet, Mikael, Gabriel, Rafael och Fanuel och många heliga änglar utan tal. Och bland dem satt den Gamle av dagar. Hans huvud var vitt och rent som ull och hans klädnad obeskriflig. Och jag föll ned på mitt ansikte och min ande blev förvandlad, och jag ropade med hög röst i andens kraft, och lovade, prisade och ärade honom. Men min lovprisan var välbehaglig inför den Gamle av dagar. Den Gamle av dagar kom tillsammans med Mikael, Gabriel, Rafael och tusen sinom tusen och tiotusen sinom tiotusen änglar, och han hälsade mig och sade:

»Du är Människosonen, som skall födas till rättfärdighet; rättfärdighet vilar över dig och den Gamles av dagar rättfärdighet skall icke övergiva dig.» (71:1-14)

»Han förkunnar dig frid i den tillkommande världens namn, ty därifrån utgår frid sedan världens begynnelse, och frid skall ledsaga dig från evighet till evighet. Alla som skola vandra på dina vägar — du, vilken rättfärdigheten aldrig övergiver — deras bön och arvedel skola vara hos dig, och de skola aldrig i evigheter skiljas från dig.» Så bliver dagars längd hos denne Människones Son, och de rättfärdiga skola hava frid och vandra på rätta vägar i Andarnas Herres namn från evighet till evighet. (71:15-17)

(Profetian om de tio veckorna)

Om rättfärdighetens barn, om de utvalda från världen, och om rättens planta skall jag tala. Jag, Henok, vill förkunna om dem för eder, mina barn, enligt vad som uppenbarades för mig i en syn från himlen och som jag fått veta genom de heliga änglarnas ord och lärt ur de himmelska böckerna. Och Henok började förtälja ur böckerna och sade:

1. Jag föddes i den första veckan, medan rätt och rättfärdighet ännu rådde.

2. Efter mig uppstår, i den andra veckan, en stor ondska och bedrägeriet vinner kraft. I den veckan skall den första världsänden¹ komma. Därvid skall en man² räddas. Efter detta skall orättfär-

⁴⁵⁾ Jfr Upp 21:1-8.

digheten åter blomstra upp och Herren skall stifta en lag³ för syndarnas skull.

3. I den tredje veckan, mot dess slut, skall en man⁴ utväljas såsom den rättfärdiga domens planta och hans efterkommande skola bli rättfärdighetens plantering för evigt.

4. Därefter i den fjärde veckan, mot dennas slut, skall man se syner⁵ bland de rättfärdiga och heliga, och en lag⁶ för alla släkten skall upprättas åt dem.

5. I femte veckan, mot dess slut, skall Härlighetens och Majestätets hus⁷ bli uppbyggt för evigt.

6. I den sjätte veckan skola alla som leva i den bli slagna med blindhet, alla deras hjärtan som gudlöst övergiva visheten. I den veckan skall en man stiga upp till himmelen.⁸ Vid veckans slut skall Majestätets hus uppbrännas i eld⁹ och den utkorade stammens hela släkte skall förskingras.¹⁰

7. I den sjunde veckan skall ett avfälligt släkte uppstå, och många skola dess onda gärningar vara, alla dess verk skola vara avfälliga. Vid dess slut skola rättfärdighetens eviga plantas utvalda rättfärdiga utväljas för att mottaga sjufaldig undervisning om hela hans skapelse.¹¹ (93:1-10)

8. Därefter skall komma en åttonde vecka, en rättfärdighetens vecka. Ett svärd skall givas åt den, på det att en rättfärdig dom må utföras över förtryckarna och syndarna överlämnas i de rättfärdi-

---

⁴⁶⁾ Salomos psalmer bestå av aderton hymner, liknande Davids psalmer. De äro diktade strax efter det Pompejus erövrade Jerusalem (år 63 f Kr), någon psalm möjligen tidigare. De voro ursprungligen skrivna på hebreiska och avsedda att ingå i gudstjänstliturgin.

Författaren tillhör fariséernas krets. Dessa voro på denna tid missnöjda med de mackabeiska härskarna i landet och uppställde som ideal ett styrelsesätt, som direkt var underställt Gud (teokratiskt). Psalmerna ge en klar bild av den fariseiska fromheten under årtiondena före Kr.

Av särskild vikt för studiet av och jämförelse med Nya Testamentet är den bild, som dessa psalmer ge av Messias, den väntade befriaren. Denne skall på Guds uppdrag rena Jerusalem och Israels land från alla hedningar och gudlösa och endast låta rättfärdiga bo där, men inga främlingar. Vidare skall han lägga alla folk under Israels herravälde. De messianska styckena äro framför allt 17:21-18:9.

gas hand. Vid dess slut skola de förvärva hus genom sin rättfärdighet, och den store konungens hus¹² kommer att bli uppbyggt i evig härlighet.

9. I den nionde veckan skall den rättfärdiga domen uppenbaras för hela världen och de gudlösas alla verk skola försvinna från jorden, och världen skall bestämmas till undergång och allt människosläktet skall rikta sin blick mot rättens väg.

10. Därefter, i den tionde veckans sjunde del, skall bli den stora eviga domen, i vilken han skall utmäta straffdomar bland änglarna.

Och den första himlen skall försvinna och förgås, och en ny himmel skall träda fram, och alla himlens makter skola utsända sjufalt ljus.⁴⁵

Därefter skola komma många veckor utan tal i evigheters evighet, alla i godhet och rättfärdighet, och synd skall aldrig mera nämnas i evighet. (91:12-17)

---

¹ Syndaflo den. ² Noah. ³ Noakitiska förbundet 1 Mos 8:21 ff. ⁴ Abraham. ⁵ Underverken vid uttåget ur Egypten. ⁶ Lagen vid Sinai. ⁷ Salomos tempel. ⁸ Elia. ⁹ Jerusalems och templets förstöring. ¹⁰ Babyloniska fångenskapen. ¹¹ Den undervisning som åsyftas är innehållet i Henoksböckerna. ¹² Åttonde och följande veckor höra framtiden till sett från synpunkten av Första Henoksbokens avfattningstid.

---

⁴⁷⁾ Det som här omnämnes är detsamma som skildras i Första mackabéerboken.

SALOMOS PSALMER

(17)⁴⁶ 1. Herre, du är själv vår konung av evighet; av dig berömmar sig vår själ. 2. Huru länge varar ett människoliv på jorden? Lika länge varar hans hopp. 3. Men vi hoppas på Gud, vår frälsare; ty vår Guds makt är evig i barmhärtighet, och vår Guds herravälde består över folken i evighet.

4. Du, Herre, utvalde David till konung över Israel och har med ed lovat honom och hans säd, att hans rike aldrig skulle upphöra inför dig. 5. Men för våra synders skull reste sig gudlöse emot oss, folk, som du icke givit något löfte, anföllo oss och drevo oss bort. De rövade med våld och gävo icke ditt härliga namn äran. 6. Prålände satte de i sin stolthet kronan på sitt huvud, ödelade Davids tron i sitt stolta övermod.

7. Men du, Herre, nedslog dem och tog bort deras avkomma ur landet, och lät en främling träda upp mot dem, en som icke var av vår stam. 8. Du vedergällde dem efter deras synder, o Gud, och de fingo, vad de hade förtjänt. 9. Gud förbarmade sig icke över dem, han rannsakade deras släkte och lät ingen gå fri. 10. Trofast är Herren i alla sina domar, som han utför på jorden.

11. Den gudlöse har gjort vårt land tomt på innebyggare, unga, gamla och barn ha de tagit bort.⁴⁷ 12. I sin häftiga vrede skickade han dem bort till västerns länder, landets hövdingar lämnade han utan förbarmande ut åt smålek. 13. I sitt barbari gjorde fienden förmättna ting, och hans hjärta var fjärran från vår Gud. 14. Vad han gjorde i Jerusalem var alltsammans sådant som hedningarna pläga göra i betvingade städer.

15. Till dem hade slutit sig förbundets barn hos blandfolken, ingen av dem övade barmhärtighet och trohet i Jerusalem. 16. Då flydde för dem de som älskade de frommas församlingar, liksom sparvar skrämdes de bort ur sitt näste. 17. De irrade omkring i öknen, och sökte rädda sig från fördärvet, och för de hemlösa syntes det underbart att hava räddat blotta livet. 18. Över hela jorden skingrades de genom de gudlösa, himlen vägrade giva regn på

jorden. 19. Källor, som av evighet välld fram ur djupen från de höga bergen, sinade, därför att ingen fanns bland dem, som övade rätt och rättfärdighet. 20. Från den högste till den lägste bland dem levde de i all slags synd, konungen i gudlöshet, domaren i avfall, folket i synd.

21. Se till dem, Herre, och låt deras konung uppstå, Davids son, på den tid du utsett därtill. Låt honom regera över din tjänare Israel. 22. Omgjorda honom med kraft, på det att han må krossa orättfärdiga härskare, rena Jerusalem från hedningarna, som nedtrampa och förstöra det. 23. I sin vishet och rättfärdighet må han driva syndarna bort från jorden och sönder slå syndarnas övermod såsom man slår sönder ett lerkärl. 24. Med järnstav må han krossa allt deras väsende och förinta hedningarna med sin muns ord, 25. så att hedningarna fly undan vid hans hot, och han så må straffa syndarna för deras hjärtans tankar.

26. Sedan skall han samla ett heligt folk, som han skall regera med rättfärdighet. Han skall döma det av Herren, hans Gud, helgade folkets stammar. 27. Han skall icke tillåta, att orätt längre bor ibland dem. Ingen, som känner synd, får vistas hos honom. Han känner dem och vet, att alla äro sin Guds söner. 28. Och han skall fördela dem i landet efter deras stammar, och varken gäst eller främling skall hädanefter få bo ibland dem. 29. Han skall döma folken och stammarna efter sin rättfärdiga vishet.

30. Han håller hednafolken under sitt ok, så att de tjäna honom. Herren förhärligar han öppet inför hela världen. Jerusalem gör han rent och heligt, såsom det var av begynnelsen. 31. Så att folken komma från jordens ändar för att se dess härlighet; och de skola medföra gåvor åt dess barn, som varit kringspridda i främmande land. De skola betrakta den härlighet, som Gud har förhärligat dem med. 32. Men han, undervisad av Gud, härskar såsom rättfärdig konung över dem, och i hans dagar sker ingen orätt ibland dem, därför att de alla äro heliga och deras konung är Herrens smorde. 33. Ty han förlitar sig icke på krigshäst, ryttare eller båge, icke heller samlar han guld och silver för att bekosta krig, icke heller sätter han sitt hopp till krigsfolkets mängd på drabningens dag. 34. Herren själv är hans konung, och till honom sätter han sitt hopp.

Alla hedningar kommer han att ställa fram inför honom till deras förskräckelse. 35. Ty han krossar jorden för alltid med sin muns ord och välsignar Herrens folk med vishet och glädje.

36. Han är fri från synd, så att han kan härska över ett stort folk, hålla deras hövdingar i tukt och skaffa bort syndarna med maktens ord. 37. Aldrig gör han något felsteg inför Herren i hela sitt liv, ty Gud har gjort honom stark i helig ande och gjort honom vis till förståndiga rådslag, till dådkraft och till rättrådighet. 38. Därför är Herrens välsignelse med honom, full av kraft, och han skall icke vackla.

39. Hans hopp är till Herren. Vem kan då göra något mot honom? 40. Mäktig i gärning och stark i Herrens fruktan, vårdar han Herrens hjord med trohet och rättsinnighet och tillåter icke, att någon av dem kommer på fall. 41. Rätlinigt leder han dem alla, och hos dem finnes intet övermod och ingen våldsgärning.

42. Detta är Israels konungs stolthet; honom har Gud utvalt och satt honom över Israels hus till att tukta det. 43. Hans ord äro renare än det finaste guld. I folkförsamlingar skall han döma det helgade folkets stammar. Hans ord äro såsom de heliga änglarnas ord ibland helgade folk. 44. Salig den som får leva i de dagarna och får skåda Israels frälsning och dess stammars förening, som Herren har utfört. 45. Gud låte snart sin nåd komma över Israel, han frälse oss från besmittelsen av våra oheliga fiender! 46. Herren själv är vår konung för alltid och evigt.

(18). 1. Herre, din nåd är evig över dina händers verk, din godhet är stor i gåvor till Israel. 2. Dina ögon se till dem, så att ingen av dem lider brist. Dina öron lyssna till den fattigastes hoppfulla bön. 3. Dina domar äro fulla av barmhärtighet över hela jorden, och din kärlek vilar över Abrahams säd, Israels barn. 4. Din tuktan av oss är som tuktan av den ende sonen, för att rädda den lydige från

---

⁴⁸⁾ Tredje Esraboken utgör ett utdrag ur Krönikeböckerna, Esra och Nehemja samt ett längre självständigt stycke, nämligen berättelsen om de tre ordspråken (3:1-4:63). Beteckningen »Tredje Esraboken» härrör från den latinska bibelöversättningen Vulgata, vilken kallar Esras bok för första Esra, Nehemja för andra Esra och föreliggande bok för tredje Esra. Tillkomsttiden är omkring 10 f Kr, originalspråket ovisst.

oavsiktliga förseelser. 5. Gud, rena Israel, på den frälsande nådens dag, på utkorelsens dag, då den Smorde kommer till makten.

6. Säll den, som får leva i de dagarna och får skåda Herrens frälsning, som han skaffar åt kommande slakten, 7. då Herrens Smorde skall tukta dem i sin Guds fruktan, i andens vishet, rättfärdighet och styrka 8. och leda dem alla i rättfärdighetens verk, i gudsfruktan, för att ställa dem alla fram inför Herrens ansikte. 9. Ett gott släkte fullt av gudsfruktan i nådens tid.

TREDJE ESRABOKEN

Konung Darius⁴⁸ gjorde ett stort gästabud för alla sina anställda, sina familjeslavar, alla de förnåma i Medien och Persien, alla satraper, härförare och ståthållare, som lydde under honom, från Indien till Etiopien, i alla de 127 ståthållarskapen. De åto och drucko, och när gästabudet var över, drogo de sig tillbaka. Men konung Darius gick in i sin sovkammare, insomnade och vaknade åter. Men de tre unga livvakterna hos honom sade till varandra: »Låt oss var och en göra ett ordspråk om vad som är det mäktigaste i världen. Och den, vilkens ordspråk synes vara visare än de andras, åt honom må konung Darius giva stora skänker och segerpris. Han skall klädas i purpur, dricka ur gyllene bägare och sova i guldsäng, han skall ha en vagn med gyllene tyglar, en turban av byssus och en kedja om halsen. Han skall för sin vishets skull sitta på främsta platsen bredvid Darius och utnämnas till Darius' anförvant.» Sedan de skrivit var sitt språk, förseglade de det, lade dem under konung Darius' huvudkudde och sade: »När konungen vaknar, kommer man att överlämna det skrivna åt honom, och den, vars ordspråk konungen och de tre förnämsta männen i Persien anse för det visaste, skall förklaras för segrare, såsom det skrivits.» Den förste hade skrivit: »Vinet är mäktigast», den andre: »Konungen är mäktigast», den tredje: »Kvinnorna äro mäktigast, men över allting annat segrar sanningen.»

När konungen vaknade, överräckte man det skrivna till honom, och han läste det. Därpå lät han sammankalla alla de förnåma i Persien och Medien, satraper, härförare, ståthållare och överstar. När han hade tagit plats i sin högtidssal, upplästes det skrivna. Sedan befallde han: »Kalla hit ynglingarna! De skola själva förklara sina ordspråk.» De tillkallades, och när de inträdde, befallde man dem: »Utred det skrivna för oss!»

Då började den förste, han som sagt, att vinet var mäktigast: »I män, I viljen veta, varför jag menar, att vinet är mäktigast. På alla

som dricka det förvirrar det sinnena. En konungs och en faderlös gosses sinnen gör det lika, en slavs och en fri mans, en tiggares och en riks. Alla sinnen förvandlar det i lust och glättighet. Det kommer människorna att glömma alla bekymmer och alla skulder. Alla hjärtan gör det rika, det ger konungar och satraper glömska och allas tal gör det överdådigt. Vänner och bröder kommer det att glömma sin vänskap, när de dricka det, och det dröjer icke länge, förrän de draga sina svärd. Men när de vakna upp ur ruset, komma de icke längre ihåg, vad de gjort. I män, är icke vinet mäktigast, eftersom det har makt att betvinga på detta sätt?» Sedan han så talat, tystnade han.

Då började den andre, han son, hade talat om konungens makt, och sade: »I män, äro icke de människor mäktigast, som underlägga sig jorden och havet och allt som finns i dem? Men konungen är den mäktigaste av dessa. Han behärskar dem och råder över dem, och de lyda honom i allt vad han befäller. Om han befäller dem att bekriega varandra, så göra de detta. Sänder han ut dem mot fiender, så tåga de i väg och betvinga berg, murar och borgar. De döda och låta sig dödas och handla aldrig emot konungens bud. När de segra och taga byte föra de alltsammans till konungen. Och de som icke göra krigstjänst, utan i stället odla jorden, de föra till konungen gåvor av vad de skördat. De nödga varandra att lämna tribut till konungen. Han allena är självständig. Befäller han dem att döda, så döda de. Befäller han dem att frigiva, så göra de det. Befäller han att slå, ödelägga, bygga upp, utrota, plantera, så slå, ödelägga, uppbygga, utrota eller plantera de. Hela hans folk och hans här lyda honom. Men själv sätter han sig till bords, äter och dricker och sover, och de andra hålla vakt omkring honom. Ingen får bege sig därifrån eller sköta sina egna sysslor eller vägra honom lydnad. I män, skulle icke konungen vara mäktigast, då alla lyda honom på detta sätt?» Därpå tystnade han.

Nu började den tredje tala, han som nämnt kvinnorna och sanningen — nämligen Serubbabel: »I män, är icke konungen stor? Äro icke människorna talrika? Är icke vinet mäktigt? Men vem råder över dem alla ? Vem är deras härskare? Är det icke kvinnan? Kvinnor är det, som framfött konungar och alla dem, som råda

över land och hav. Det är de, som föda och uppfostra dem, som plantera vinträden, av vilka vinet kommer. Det är de, som tillverka människornas kläder och prydnader. Människorna kunna icke leva utan kvinnorna. Om männen ha samlat guld och silver och allehanda underbara ting och sedan få syn på en enda kvinna, som är hänförande genom sin gestalt och sin skönhet, så lämna de allt det andra, och drivs endast av begär efter henne och betrakta henne med öppen mun. De föredraga allesammans den kvinnan framför guld eller silver eller andra underbara ting. Mannen övergiver sin fader, som fostrat honom, och sitt hem, och håller sig till sin hustru. Han dör med hustrun i hjärtat, utan att tänka på fader eller moder eller hem. Därav kunnen I förstå, att kvinnorna behärska eder. Arbeten I icke och plågen eder, för att kunna ge kvinnorna allt? Mannen tager sitt svärd och bryter upp för att rycka ut och röva och stjäla och fara över hav och på floder. Han skådar lejonet i ögonen och vandrar genom mörker och ödemark — och när han stulit och plundrat och rövat, så för han rovet till den älskade. Mannen älskar sin egen hustru mer än fader och moder. Många ha för kvinnornas skull bragts från sina sinnen och för deras skull blivit slavar, många ha gått under eller råkat i olycka och blivit förbrytare för kvinnornas skull. Tron I mig alltså icke? Är icke konungen stor genom sin makt? Taga sig icke alla länder i akt för att komma honom för nära? Och dock har man sett Apame, den beundrade Bartakes dotter, konungens bihustru, sitta vid hans högra sida, taga kronan från konungens huvud och sätta den på sitt eget, med sin vänstra hand ge konungen ett slag på kinden, allt under det konungen satt med öppen mun och såg på henne. Om hon skrattar åt honom, skrattar han med; är hon vred på honom, så smickrar han

---

⁴⁹⁾ Moses' himmelsfärd är ett omkring år 6 e Kr författat arbete, som är av intresse därför att det är citerat i Judas' brev och i andra Petrusbrevet. Författaren torde ha tillhört fariséerna.

henne, för att hon åter skall bliva god. I män, äro icke kvinnorna mäktiga, som handla så?»

När så konungen och de förnäma sågo på varandra, började han tala om sanningen: »I män! Äro icke kvinnorna mäktiga? Stor är jorden, hög är himlen och snabb i sitt lopp är solen. Men sanningen är större och mäktigare än allt annat. Hela jorden ropar efter sanning, himmelen prisar den, allt skapat darrar och bävar inför sanningen, intet orätt låder vid den. Vinet är orättrådigt, konungen är orättrådigt, kvinnorna äro orättrådiga, alla människors barn äro orättrådiga, alla deras verk äro orättrådiga. Sanning finnes icke i dem och på grund av sin orättrådighet förgås de. Men sanningen förbliver och behåller makten för evigt, den lever och behåller kraft i all evighet. Hos sanningen finnes intet anseende till personen och ingen partiskhet; den gör vad rätt är till skillnad från alla orättrådiga och onda. Alla finna behag i dess verk. I dess dom finnes intet spår av orätt. Sanningen tillhör makten och herraväldet och riket och härligheten i alla tider. Lovad vare sanningens Gud!»

När han slutat tala, ropade hela församlingen högt och sade: »Sanningen är stor! Den är mäktigast!» Och konungen sade till honom: »Utbed åt dig, vad du vill, ännu mer än som blivit skrivet! Vi vilja giva dig det, eftersom du befunnits vara den visaste. Du skall hava platsen bredvid mig och utnämnas till min anförvant.» Då sade han till konungen: »Kom ihåg det löfte du avlade, den gång du fick din krona, nämligen att åter befästa Jerusalem och återsända alla de tempelklenoder, som bortrövats från Jerusalem. Även lovade du att åter uppbygga templet, vilket iduméerna stucko i brand, när Juda ödelades av kaldéerna. Detta är det jag nu fordrar, o Herre konung, och beder dig om. Det är den härliga gärning, som du måste utföra. Jag bönfäller, att du måtte uppfylla det

---

⁵⁰⁾ Andra Henoksboken finnes bevarad endast i en slavonisk översättning. Boken torde ha skrivits i början av vår tideräkning och ursprungligen på grekiska. Andra Henoksboken var likasom den första flitigt läst i den äldsta kristna tiden och citeras av kyrkofäderna.

löfte, som du med egen mun lovat himmelens konung att uppfylla.» (Och konung Darius villfor hans begäran.) 3:1-4; 46)

---

⁵¹⁾ Jfr 2 Kor 5:4, 1 Kor 15: 3, 54, Bar Ap 50:1-3:12. (Se ovan!)

MOSES' HIMMELSFÄRD

(5) 1. När räkenskapens dag kommer⁴⁹, då skall straffet drabba dem genom härskare som deltaga i deras ondska. 2. Och de skola själva bli oense i fråga om sanningen, 3. såsom det är förutsagt: »De skola vända sig bort från rättfärdigheten och sluta sig till orättrådigheten och befläcka sitt fängelse med orenlighet och hava begär efter främmande gudar.» 4. Ty de skola övergiva Guds sanning. — 5. Men de som äro deras mästare och lärare i de dagarna, de skola vara partiska för belöning och mottaga skänker och förvända rätten genom att taga mutor. — (7) Därefter skola tiderna närma sig sitt slut. — 3. Och fördärvliga och gudlösa människor skola härska över dem, sådana som förkunna, att de äro rättfärdiga. 4. De skola uppväcka sina egna vänners vrede, eftersom de äro bedrägliga, endast leva för sin egen trevnad, förställda i all sin vandel, och varje stund av dagen begivna på mat och dryck. 6. De skola förtära de fattigas föda, och därvid påstå, att de göra det av medlidande. 7. De äro stridslystna, falska, förstuckna, ohederliga, fulla av oredlighet från morgon till afton, — 8. sägande: »Giv oss gästabud och överflöd, låt oss äta och dricka och räkna oss själva för stora män.» Och de säga: 10. »Kom icke vid mig, så att du icke orenar mig ... »

ANDRA HENOKSBOKEN

Henok sade:⁵⁰ När jag var 365 år gammal, vilade jag en dag på mitt läger. Då visade sig för mig två övermåttan stora män, vilkas like jag aldrig sett på jorden; deras ansikten voro lysande som solen. — Och de ropade mitt namn och sade: »Frukta icke, Henok! Den evige Herren har sänt oss till dig. Du skall i dag med oss stiga upp i himlarna. Men förmana först dina barn och ditt husfolk, vad de skola göra.» Och jag gjorde som männen sagt mig. (1:1-10)

Och när jag talat till mina söner, kallade männen på mig, togo mig på sina vingar och förde mig upp i den första himlen och ställde mig där. (3:1-6) — Och männen togo mig och förde mig upp i den andra himlen. Och där visade de mig sådana som voro bundna, förvarade till den outsägliga domen. Och jag såg änglar, som blivit dömda, gråta. Jag frågade då männen: »Varför plågas dessa?» De svarade: »Detta är sådana, som avfallit från Herren, som icke lytt Herrens röst, utan tagit råd av sin egen vilja.» Och jag kände starkt medlidande med dem. Men änglarna föllo ned för mig och sade till mig: »Du gudsmän, bed till Herren för oss!» Jag svarade: »Vem är jag, en dödlig människa, att jag skulle bedja för änglar. Vem vet, varthän jag går, vad som händer mig. Eller vem skall bedja för mig?» (7:1-4)

Därifrån förde mig männen upp till den tredje himlen och ställde mig mitt i paradiset. (8:1) Och jag sade: »Vilken underbart skön plats är icke detta!» Männen svarade mig: »Denna plats är beredd för de rättfärdiga, som under sitt jordeliv uthärda vedermödor, vända sina ögon bort från orättfärdighet, övervinna frestelser, utföra rätt dom, giva bröd åt den hungrige och kläda den nakna, upprätta de

---

⁵²⁾ Tredje Henoksboken finnes bevarad på det ursprungliga avfattningsspråket, hebreiska. Dess äldsta delar härstamma från första århundradet. Ett av dess huvudintressen är att skildra, hurusom Henok är en inkarnerad himmelsk gestalt, vilken efter sitt liv här på jorden blir upptagen till himmelen och upphöjd till Guds viceregent, den som har en tron lik Guds tron och som bär det högsta gudomliga namnet.

fallna och hjälpa de förfördelade; de vilka vandra inför Herrens ansikte och tjäna honom allena. Åt dem är denna ort beredd till evig arvedel. (8:8-9:1)

(Kap 9-19 skildra hur Henok föres från himmel till himmel och vad han där får se.)

Därifrån förde mig männen till den sjunde himlen. Där såg jag ett stort ljus och alla de eldiga härskarorna av okroppsliga änglar och de lysande ofannerna. Och jag fruktade och bävade. Men männen togo mig mellan sig och sade: »Var modig, Henok, frukta icke!» Och de visade mig Herren fjärran ifrån, sittande på sin tron. Och alla de himmelska härskarorna, ordnade i grader, tillbådo honom, stående på tronens trappsteg. Och när jag hade sett detta, lämnade mig männen, och jag såg dem icke mera. Men Herren sände till mig en av sina härlighetsänglar vid namn Gabriel. Han sade: »Var modig, Henok, frukta icke! Stå upp, följ mig och träd fram inför Herrens ansikte!» (20:1-21:5)

Och jag föll ned och tillbad Herren. Men Mikael, ärkefursten över Herrens änglahärskaror, lyfte mig upp och förde mig inför Herrens ansikte. Och Herren sade till Mikael: »Tag Henok och kläd av honom hans egna kläder och kläd honom i Härlighetens dräkt.»⁵¹ Och Mikael avklädde mig och iklädde mig Härlighetens dräkt, och jag blev såsom en av Härlighetens änglar. (22:4)

Och Herren kallade på Vretil (Radveriel), en av sina ärkeänglar, en vis, som upptecknade alla Herrens verk. Och Herren sade till Vretil: »Tag fram böckerna ur deras förvaringsrum, giv Henok en penna och föreläs för honom ur böckerna!» (22:11, 12)

Och han föreläste för mig om allt om himmel och jord, hav och alla element, tider, år och dagars lopp, människospråk, sånger,

---

⁵³) Esraapokalypsen antages ha varit skriven först efter Jerusalems förstörelse år 70 e. Kr. Den har en pessimistisk ton, som erinrar om Jobs bok. Huvudproblemet är: varför är lidandet i världen så stort. Esras dystra syn på människödet koncentreras i uttalandet: »Många ha blivit skapade, men få skola bli frälsta.» Bokens framställning har formen av ett samtal mellan Esra och en Guds ängel, vilken svarar honom på Guds vägnar. Originalspråket är hebreiska, och boken torde ha skrivits i Orienten. I varje fall vistas författaren utanför Palestina. Han tillhör den fariseiska riktningen.

hymner, bud och läror. I trettio dygn förtalde Vretil för mig utan uppehåll. Och efter trettio dygns förlopp sade Vretil till mig: Sätt dig nu ned och skriv upp alla människors själar, så många som ännu icke äro födda och de platser, som äro beredda åt dem före världens begynnelse. Alla dessa själar äro beredda före jordens skapelse. Och för andra gången satt jag i trettio dygn och uppskrev allt noggrant och jag skrev trehundra sextiosex böcker. (23:1-4)

Och Herren kallade på mig och sade till mig: »Henok, sätt dig vid min vänstra sida tillsammans med Gabriel!» — Och Herren sade: »Henok, min älskade son, icke ens åt mina änglar har jag anförtrott mina hemligheter, men för dig uppenbarar jag dem.» (24:1-3)

»Rikta ditt förstånd, Henok, och lär känna honom, som talar till dig, och tag de böcker, som du själv har skrivit. Och jag skall giva dig Samuel och Raguel till följeslagare, desamma som fört dig hit upp till mig. Stig ned på jorden och kungör för dina söner, vad jag har talat till dig och allt vad du sett, ifrån den nedersta himmelen ända till min tron.» (33:5, 6)

Och Herren sade till de män, som hade ledsagat mig upp: »Henok skall stiga ned till jorden tillsammans med eder, och I skolen där vänta på honom till den bestämda dagen.» (38:1)

När Henok talat till sitt husfolk, sände Herren ett mörker på jorden, och mörker betäckte de män, som stodo hos Henok. Och änglarna skyndade att taga Henok och föra honom upp till den högsta himlen. Där tog Herren emot honom och gav honom platsen inför sitt ansikte i evighet. Sedan vek mörkret från jorden och det blev ljus. (67:1, 2)

Henok föddes den sjätte dagen i månaden Pamovus och levde i trehundra sextiofem år. Han blev upptagen till himmelen på första dagen i månaden Nisan och förblev där i sextio dagar, och uppskrev alla Herrens verk och hemliga rådslut. Han skrev trehundra sextiosex böcker och överlämnade dem åt sina söner och kvarblev på jorden i trettio dagar, talande med, undervisande och förmanande dem. Därefter upprycktes han åter till himmelen på sjätte dagen i månaden Pamovus, vid samma tid på dagen som han fötts. (78:1-3) Men Metusalem och hans bröder, alla Henoks söner,

byggde skyndsamt ett altare i Achusan, den plats, där Henok blev upptagen till himmelen. (78:5)

TREDJE HENOKSBOKEN

Herren sade:⁵² Jag tog Henok, Jareds son, vars namn är Metatron, ut ur människovärlden och gjorde en tron åt honom lik min egen tron. Och jag förlänade honom mera vishet och insikt än alla änglarna. Och jag kallade honom »Den lille Jahve».

Sjuttio änglafurstar satte jag under honom att utföra hans befallningar i alla land och på varje språk. På det han skulle slå ned de stolta till marken och upphöja de ödmjuka till himmelen, för att slå konungar och störta härskare och tillsätta konungar och härskare.

Han förändrar tidsåldrar och tider, han avsätter konungar och tillsätter konungar, han ger Vishet åt de visa och kunskap åt dem som förstå insikt.

Och jag satte honom att uppenbara hemligheter och att undervisa om rätt och rättfärdighet. (48 C; 1-10)

I den stund, då den Helige, välsignad vare han, sitter på domens tron, då står Rättfärdigheten på hans högra sida, Barmhärtigheten på hans vänstra och Sanningen framför honom.

Och när en (avliden) människa(s ande) träder fram inför honom för att dömas, då utgår från Barmhärtighetens glans liksom en stav och ställer sig framför honom (som skall dömas). Då faller människan på sitt ansikte och alla fördärvets änglar (straffdomens änglar) darra och bäva inför honom, såsom det är skrivet: »Med rättfärdighet skall tronen upprättas och han skall sitta på den med sanning.» (31:1, 2)

---

⁵⁴⁾ Jämför Första Henoksboken 20.

FJÄRDE ESRABOKEN ELLER ESRAS APOKALYPS

(Första synen)

I det trettionde året efter stadens (Jerusalems) undergång bodde jag, Salathiel, — som också heter Esra⁵³ — i Babylon. Och en gång, när jag låg på min bädd, råkade jag i bestörtning och mina tankar gingo mig till hjärtat, emedan jag såg Sion ödelagt men Babylons innebyggare leva i överflöd. Då blev mitt sinne häftigt upprört och i min ångest började jag tala till Herren. (3:1-3)

Jag sade: O Herre, min Herre, var det icke du som i begynnelsen, när du ensam formade jorden, talade och befalldes stoftet, så att det gav dig Adam, en livlös kropp? Han var formad av din hand och du inblåste i honom livets ande, så att han gjordes levande inför dig. Och du förde honom in i paradiset, vilket din högra hand planterat, innan jorden uppstod. Och honom gav du en enda befallning, men han överträdde den. Därpå bestämde du död för honom och hans släkte. Från honom föddes folk och stammar, folkslag och slakten otaliga. Och varje folk vandrade efter sin egen vilja, och handlade orättfärdigt inför dig och voro ogudaktiga. Men du hindrade dem icke. Dock bragte du i tidens fullbordan syndaflo- den över jorden och över dess innebyggare och förgjorde dem. Och deras öde var ett och detsamma. Liksom döden drabbade Adam, så besegrade floden dessa. Likväl sparade du en av dem: Noah med hans familj och, genom honom, alla hans efterkommande. Men när jordens innebyggare förökats, började de öva orättfärdighet mer än de föregående släkterna. Och det hände sig, att du utvalde åt dig en bland dem, vars namn var Abraham. Honom älskade du och för honom allena uppenbarade du tidernas ända i hemlighet. Med honom slöt du ett evigt förbund och lovade honom, att du aldrig skulle övergiva hans efterkommande. (3:4-15)

Hava nu Babylons gärningar varit bättre än Sions? Har något

---

⁵³ Dvs Messias, Människosonen.

annat folk än Israel lärt känna dig? Eller vilka stammar ha så trott på dina förbund som Jakobs stammar? Likväl har deras belöning icke uppenbarats eller deras arbete burit frukt. Ty jag har rest runt omkring bland de olika folken, och jag har sett dem leva i väl-måga, trots att de icke akta på dina bud. Väg nu därför våra ogärningar och jordens innebyggares ogärningar på vågen, så att det blir uppenbart, vilka som väga tyngst. När hände det, att jordens innebyggare icke syndade inför dig? Eller vilket folk har så (som Israel) hållit dina bud? Enskilda män kan du väl finna, som hållit dina bud, men hela folk finner du icke.» (3:31-36)

Då svarade mig den ängel, som sänts till mig, vilkens namn var Uriel: »Ditt hjärta förfäras över denna världen och du önskar förstå den Högstes vägar?» Jag sade: »Ja, Herre!» Han svarade: »Jag har blivit sänd för att visa dig tre vägar och framlägga för dig tre liknelser. Om du kan utreda en av dem, så vill jag även visa dig de vägar, du önskar se, och lära dig, varifrån det onda hjärtat kommer.» Jag sade: »Tala, Herre!»

Han sade: »Välän! Säg mig eldens vikt eller vindens mått eller hämta tillbaka åt mig den dag som gått!» Då svarade jag och sade: »Vilken av kvinna född skulle kunna göra något sådant, så att du skulle tänka dig fråga mig om sådana ting?» (4:1-6)

Han svarade: »Hade jag frågat dig huru många boningar finnas i havets djup, eller var dödsrikets portar äro eller vägarna till paradiset, då kunde du törhända ha svarat: 'I havets djup har jag ej stigit ned, ännu ej farit ned till dödsriket eller stigit upp till himmelen och sett paradiset.' Men nu har jag endast frågat dig om elden, vinden och dagen som förgått — allt ting utan vilka du icke kan finnas, och ändå har du icke gett mig något svar. Det som hör dig till och hör samman med din fortvaro är du icke i stånd att begripa. Hur skulle då ditt förståndskärl begripa den Högstes väg?» (4:7-11)

När jag hörde detta föll jag ned på mitt ansikte och sade: »Det hade varit bättre att vi aldrig blivit skapade än att komma till världen och nödgas leva i synd och smärtor och icke veta, varför vi lida.» Han svarade mig: »En gång kommo skogens träd tillsammans till rådslag och beslöto: 'Låt oss börja krig med havet, så att det viker tillbaka för oss, så att vi få större utrymme för skog!'

Sammalunda rådslogo ock havets vågor och sade: 'Kom, låt oss gå upp till strid mot markens skog, så att vi även där vinna utrymme åt oss!' Skogens beslut var fåfängligt, ty elden kom och förtärde den. Sammalunda var också havsvågornas plan fåfänglig, ty sanden kom och hejdade dem. Om nu du hade varit domare mellan dem, vem av dem hade du gett rätt och vem hade du fördömt?» Jag svarade: »Båda hade fattat ett dåraktigt beslut. Ty landet har tilldelats åt skogen och havet åt vågorna.» Då svarade han mig och sade: »Rätt har du dömt, men varför har du icke dömt samma dom i ditt eget fall? Ty likasom landet har bestämts för skogen och havets rum för dess vågor, likaså kunna jordens innebyggare endast förstå det som är på jorden, och de som bo ovan himlarna kunna endast förstå det som är ovan.» (4:12-21)

Då svarade jag och sade: »Jag besvär dig, Herre, varför har jag begåvats med förstånd till att tänka? Jag menade icke att fråga om himmelska ting utan om de ting, som vi dagligen erfara. Varför är Israel utlämnat åt hedningarna till att smädas och ditt älskade folk åt gudlösa stammar?» Han svarade: »Om du lever, får du se; och om du lever länge, skall du få häpna, ty denna tidsålder närmar sig hastigt sitt slut. Det onda, som du frågat mig om, dess sådd är gjord, men dess skördetid har ännu ej kommit. Innan det som såtts blivit skördat och den plats där det onda såtts försvunnit, kan icke det godas fält komma. Ty ond säd såddes i Adams hjärta från begynnelsen, och hur mycken ogudaktighetens frukt har den icke frambragt ända till nu och kommer den icke att frambringa, innan trösktiden kommer. Räkna själv efter: om redan ett litet sädeskorn av ont utsäde har burit en så stor syndafrukt, hur stor skall då icke skörden bliva, när än en gång det goda utsädet utsås i oräknelig mängd!» (4:22-32)

Då svarade jag: »Huru länge dröjer det tills detta sker? Ty våra år äro få och onda.» Han sade: »Du må icke hasta mer än den Högste. Du hastar för din egen skull, men den Högste hastar för mångas skull. Var det icke samma fråga som ställdes av de rättfärdiga i deras kamrar? 'Huru länge skola vi stanna här? När kommer säden på vår trösklages gölv med vår beöning?' Och dem svarade Herren på Apokalypsen, med Hillels.) Apokalypsen är en försvarsskrift för ju-
 arkeängem Kannel. När antalet av eura likar är fullt. Ty under-
 dendomen.

jorden och andarnas kamrar äro såsom en havande kvinna. Lika-som denna ivrigt väntar att hennes födslosmärter skola taga slut, så hasta dessa orter att lämna ifrån sig det som lämnats i förvar åt dem från världens begynnelse.» (4:33-36)

(Sjätte synen)

Efter sju dagar hände det, att jag om natten drömde och såg en väldig storm stiga upp på havet och uppröra alla dess vågor. Jag såg, huru stormen förde upp ur havets djup en som liknade en Människa, och denna Människa flög på molnen. Och varthelst han vände sitt ansikte, där bävade allt på vilket han fäste sin blick. Dit hans stämma riktade sig upplöstes alla, som hörde hans röst, liksom vaxet smälter för elden. Därefter såg jag en oräknelig här av människor komma från alla fyra väderstrecken för att strida mot Människan, som stigit upp ur havet. Och jag såg honom slå loss ett stycke berg och flyga bort på detta. Och jag sökte efterforska, varifrån detta berg kommit, men jag kunde icke finna det. Därefter såg jag att alla de som församlat sig för att strida mot Människan grepos av stark fruktan, men trots detta vågade de ställa upp till strid. Men när han såg anfallet från mängden, lyfte han icke sin hand, icke heller något spjut eller annat krigsvapen, utan jag såg honom blott sända ut från sin mun liksom en eldström, och från hans läppar kommo eldslågor och från hans tunga en storm av gnistor. Och dessa blandades alla tillhopa: eldströmmen, eldslågorna och gnistorerna, och föllo ned på mängden som stod redo till strid, och förtärde dem alla, så att plötsligt intet stod att se av den oräkneliga mängden utom aska och röklukt.

Därefter såg jag Människan komma ned från berget och kalla till sig en annan mängd, som var fredlig. Då kommo många människor till honom, några glada, andra sorgsna, några i bojor, några

---

⁵⁷⁾ Baruks apokalyps torde ha skrivits vid ungefär samma tid som Esras apokalyps. Originalspråket är även här hebreiska. Till vår tid finnes bevarad endast en syrisk översättning av en grekisk översättning av originalet. Författaren tillhör liksom författaren till Esras apokalyps fariséerna, men en annan skola än denne. (Esraapokalypsen överensstämmer med Schammais skola, Baruksapokalypsen med Hillels.) Apokalypsen är en försvarsskrift för judendomen.

förande andra med sig såsom offergåvor. Då vaknade jag av stor fruktan. (13:1-13)

Och jag bad till den Högste och sade: »Du har från begynnelsen låtit din tjänare se dessa under och har räknat mig värdig till att min bön blir hörd. Visa mig nu ytterligare tydningen av denna dröm. Ty, så vitt jag förstår, ve dem som leva kvar på den tiden!» Då svarade han mig: »Jag vill säga dig drömmens tydning och jag vill förklara för dig de ting du nämnde. Detta är drömmens tydning:

Att du såg en Människa komma upp ur havets hjärta: det syftar på honom,⁵⁵ som den Högste i många tidsåldrar igenom har bevarat, genom vilken han skall frälsa sin skapade värld. Denne skall skapa ordning bland dem som äro kvar. Att du såg, att ur hans mun kommo fram vind, eld och storm, och att han, utan att i sin hand hålla spjut eller annat krigsvapen, tillintetgjorde anfallet från den mängd, som hade kommit för att strida mot honom, det har denna betydelse: se, dagar skola komma, då den Högste skall frälsa dem som äro på jorden. Och jordens innebyggare skola bliva slagna med häpnad, och de skola planlägga krig mot varandra, stad mot stad, ort mot ort, folk mot folk, rike mot rike. Och när dessa ting ske och jämväl de tecken, om vilka jag förut talat till dig, då skall min Son uppenbaras, honom som du såg som en Människa, som steg upp. Och det skall ske, när alla folk höra hans röst, att var och en skall lämna sitt eget land och det krig, som de föra mot varandra. Och en oräknelig skara skall samlas, såsom du såg, och de skola kräva att få strida mot honom. Men han skall stå på spetsen av Sions berg. Men han, min Son, skall bestraffa folken, som samlat sig mot honom, för deras ogudaktighet, och hans bestraffningar skola vara liksom en storm, och han skall anklaga dem för deras onda tankar och förtälja dem de plågor, som äro bestämda för dem, plågor som äro såsom eldslågor. Och därpå skall han förgöra dem utan möda genom lagen, som är att likna vid en eld. Och att du såg honom kalla till sig en annan mängd, som var fredlig, det betyder de tio stammarna, som fördes bort i fångenskap från sitt eget land i konung Josias dagar, dessa som assyriernas konung Salmanassar förde bort. Men dessa beslöto att lämna hedningarna och draga bort till ett fjärran land, där ingen människa ännu bodde, för att där kunna hålla sina lagar, vilka de icke hållit i sitt eget land. Så drogo

de in i det landet genom trånga pass i Eufrats flod, och den Högste gjorde underverk för dem och hejdade flodens flöde, tills de hade gått däröver. Och därifrån vandrade de en väg, som efter ett och ett halvt år förde dem till landet Arsaret. Där hava de bott och bo ända till den yttersta tiden. Men då, när de skola återkomma, skall den Högste åter hejda flodens källor, så att de kunna gå över den. Därför såg du en stor skara samlad i fred. Men de kvarlevande av ditt folk, de som finnas inom mina heliga gränser, skola bliva frälsade. Därför skall det ske, att, när han förgör den skara ur folken, vilka samlat sig tillhoppa, han skall försvara det folk som är kvar. Och sedan skall han låta dem se många under.» Och jag sade: »Herre, min Herre! Förklara för mig, varför jag såg Människan stiga upp ur havets hjärta!» Han sade till mig: »Likasom ingen kan utforska eller erfara, vad som finnes på havets djup, så kan ingen bland jordens innebyggare se min Son eller hans följeslagare, förrän hans dag och stund är inne. Detta, är tydningen av den dröm, du såg.» (13:25-55)

(Sjunde synen)

(14). 1. På den tredje dagen, när jag satt under en ek, 2. kom en röst ur törnbusken till mig och sade: »Esra, Esra!» Jag svarade »Här är jag, Herre!» Och jag reste mig upp på mina fötter. Då sade han till mig: 3. »Redan en gång har jag uppenbarat mig ur törnbusken och talat till Moses, på den tiden då Israel gjorde slavtjänst i Egypten. 4. Då sände jag ut honom att föra mitt folk ur Egypten och leda det till Sinai berg. Där behöll jag Moses hos mig många dagar. 5. Jag meddelade honom många underfulla ting, visade honom tidsåldrarnas hemligheter och tidernas ände. Sedan befallde jag honom: 6. Det ena skall du förkunna, det andra skall du hålla hemligt. 7. Men till dig säger jag: De tecken, som jag uppenbarat för dig och de drömmar du sett och de tydningar du hört, dem skall du gömma i ditt hjärta.» — — — 18. Jag svarade honom och sade: »Låt mig tala inför dig, Herre. 19. Jag går nu bort, som du befallt mig, och vill ännu en gång undervisa det folk, som nu lever. Men de som senare skola födas, vem skall undervisa dem? 20. Ty världen ligger i mörker, dess inbyggare äro utan ljus. 21. Ty din lag är förintad i eld. Således känner ingen dina gärningar, vare sig dem

du redan gjort eller dem, du skall göra. 22. Om jag alltså har funnit nåd inför dig, så förläna mig den helige Ande, så att jag kan nedskrivna allt vad som skett sedan världens begynnelse, såsom det stod skrivet i din lag, på det att människorna må kunna finna din väg, och så att de som begära det eviga livet också kunna vinna det.» 23. Han svarade och sade: »Välän! Församla folket och säg dem, att de under fyrtio dagars tid icke skola söka dig. 24. Men gör du i ordning många skrivtavlor, och tag till din hjälp Saraja, Dabria, Selemia, Etan och Asiel, ty de äro snabba skrivare, och kom sedan hit. Då vill jag tända vishetens lykta i ditt hjärta, och den skall icke slockna förrän allt är färdigt, som du skall skriva. Men när du är färdig, så skall du offentliggöra det ena men det andra skall du i hemlighet överlämna åt de vise.» — — — 44. Så nedskrevos på fyrtio dagar nittiofyra böcker. 45. Men då de fyrtio dagarna voro till ända, sade den Högste till mig: »De 24 böcker,⁵⁶ som du först har skrivit ned, skall du offentliggöra, att värdiga och ovärdiga må läsa dem. 46. Men de återstående sjuttio skall du hålla tillbaka och blott överlämna till ditt folks vise.» Men detta har uppenbarats för dig och endast för dig, därför att du har lämnat ditt eget och ägnat dig åt mitt, har forskat efter min lag, brukat ditt liv till Vishet och kallat förnuft din moder. Därför har jag visat dig detta, ty det finnes en lön hos den Högste. (13:27-56)

BARUKS APOKALYPS

Då gick jag, Baruk,⁵⁷ till den heliga platsen och satte mig på stadens ruiner. Och jag grät och sade: »Ack att mina ögon kunde bliva till källor och mina ögonhår till en tårekälla. Hur skulle jag nog kunna sucka över Sion eller sörja över Jerusalem, då ju, på den plats där jag nu slagit mig ner, en gång översteprästen frambar heliga offergåvor och spridde rökelse av ljuvligt doftande kryddor. Nu är vår stolthet förvandlad till stoft och våra själars längtan till sand.» (35:1-5)

När jag sagt detta, insomnade jag där. Och under natten hade jag en syn. Det var en skog av träd planterad på en slätt. Runt omkring den voro höga och vilda klippor, och skogen intog ett stort utrymme. Mitt emot den växte ett vinträd, och under detta flöt en stilla källa fram. Men källan nådde fram till skogen och blev till en väldig flod, och denna flod översvämmade skogen. Och den ryckte upp träden i skogen och ödelade bergen omkring. Och skogens topp och bergens topp blevo lägre. Och källan blev så övermåttan stark, att den icke lämnade något kvar av skogens träd utom en enda ceder. När den nu hade störtat även denna och således ryckt upp och förintat hela skogen, så att intet fanns kvar av den, och man icke ens kunde känna igen dess plats, då kommo vinträdet och källan helt sakta fram och kommo till ett ställe helt nära cedern och källans flöden förde den störtade cedern dit. Och jag såg, hurusom vinträdet talade till cedern och sade: »Är du icke den ceder, som blivit kvar av olycksskogen? Och genom din hand blev ondskan bestående och det onda utfört alla dessa år, men aldrig något gott. Du kände dig stark nog inför det, som icke tillhörde dig. Och aldrig hyste du medlidande med det, som hörde dig till. Och du utsträckte ditt herravälde även över dem, som bodde fjärran från dig, och de, som kommo i din närhet, bragte du genom din onskas nät i ditt våld, och så var du beständigt övermodig, såsom om du aldrig skulle kunna störtas. Men nu har din tid hastat och din stund kommit. Så gå bort också du, ceder, liksom den an-

dra skogen, som gått före dig, och bli liksom den till sand och må stoftet av eder blandas med vartannat. Sov hädanefter i plågor och vila i kval, tills din sista stund kommer, då du skall få komma tillbaka och utstå ännu mera plåga.» Därefter såg jag cedern stå i lågor och vinträdet växa upp i höjden. Och runt omkring den var en slätt full av blommor, som aldrig förtorkade. Men jag vaknade och stod upp. (36:1-37:1)

Då bad jag och sade: »Herre, min Gud! Du upplyser ständigt dem som vandra förståndigt. Din lag är liv och din Vishet är redlighet. Kungör nu för mig tydningen av denna drömsyn. Ty du vet, att min själ alltid sysslar med din lag, och att jag, så länge jag lever, aldrig skiljer mig från din Vishet.» Då svarade han och sade: »Baruk! Detta är tydningen av den syn, du såg. Att du såg den stora skog, som omgavs av höga och vilda berg, det betyder: dagar skola komma, då detta rike, som en gång förstörde Sion, skall förstöras och underkuvas av det, som kommer efter det. Men även detta kommer att efter någon tid i sin tur bli förstört, och ett tredje skall uppkomma. Detta skall bemäktiga sig väldet för sin tid och sedan även förstöras. Och därefter skall det fjärde konungariket uppkomma, vars välde kommer att bli hårdare och värre än deras, som voro före det. Och detta rike regerar i långa tider, likasom skogen på slätten, och behåller väldet länge, och det kommer att resa sig högre än cedrarna på Libanon. Under det väldet måste Sanningen gömma sig undan, men alla de skola taga sin tillflykt till det, vilka äro befläckade med brott, likasom de vilda djuren flykta till skogen och smyga sig in i den. Men när tiden för dess ände har kommit, och det skall bringas på fall, då kommer min Smordes (Messias') välde att uppenbaras, och det var detta välde, som avbildades med källan och vinträdet. Och när hans välde uppenbarats, då skall han utrota (det fjärde rikets) hela stora skara. (39:1-7)

Att du såg cedern ensam vara kvar bland skogens träd, och att vinträdet talade de ord, som du hörde, med cedern, det betyder följande: Den siste härskaren kommer att ensam vara kvar, sedan alla hans skaror förintats, och han kommer att slås i bojor. Och man skall föra honom upp på Sions berg, och min Smorde (Messias)

kommer att ställa honom till svars för alla hans brottsliga gärningar och lägga fram för honom alla hans skarors gärningar. Och sedan kommer han att döda honom, och den återstod av mitt folk, som finnes i det land, som jag utvalt, skall jag beskydda. Och hans välde kommer att vara i evighet, ända tills den åt undergång vilda världen förgås, och tills de sagda tiderna fulländats. Detta är din syn och dess tydning.» (39:8-40:4)

»Men ännu ytterligare vill jag bönfälla dig, Allsmäktige, och bedja dig om nåd, du som skapat allt. I vilken gestalt skola de leva, som äro kvar på din dag? Hur kunna de då bära den glans som skall vara deras? Skola de redan då antaga sin slutliga gestalt och beklädas med de kroppar, vilkas lemmar ha utfört syndens gärningar? Eller förvandlar du dem, som levat på jorden, på samma sätt som världen själv?» (49:1, 2) Han svarade och sade: »Hör, Baruk, detta ord och skriv in i ditt hjärtas minne allt, vad du nu får höra! Förvisso skall jorden giva tillbaka alla de döda, som hon nu mottager till förvaring, och när hon lämnar dem tillbaka, skall intet vara förändrat i deras utseende. Ty det är nödvändigt att visa dem som leva, att de döda hava uppstått, och att de som gått bort kommit åter. Och när de, som nu känna varandra, ha igenkänt varandra, då kommer domen att vara mäktig, och det kommer att ske som förut sagts. (50:1-4)

Och sedan den bestämda dagen är förbi, då kommer deras utseende, som förbrutit sig, att förvandlas, och på samma sätt kommer deras utseende, som handla rättrådigt, att förvandlas till härlighet. Ty de, som nu handla gudlöst, skola få ett sämre utseende, än de nu hava, och dessutom skola de få utstå pina. Likaledes komma de, som nu handla rätt efter min lag, som nyttja insikt i sitt liv och planterat vishetens rot i sina hjärtan, att stråla i en härligare gestalt, och deras anleten komma att förvandlas till lysande skönhet, så att de kunna mottaga den odödliga värld, som är utlovad åt dem. Och de rättfärdigas härlighet kommer att vara större än änglarnas.» (51:1-3, 12)

NOTER

---

1) Syrak skrevs ursprungligen på hebreiska. Boken översattes till grekiska av författarens sonson. Denne skrev även ett företal till boken. Författaren angives i skriften heta »Jesus, Syraks son». I de senare judiska skrifterna, t.ex. i Talmuderna, kallas han Ben Sira.

Syrak hör till den s k Vishetslitteraturen, d.v.s. de skrifter, som särskilt syssla med Visheten, vilken betraktas såsom ett självständigt andligt väsen, som funnits till före världens skapelse och utgör förbindelsen mellan Gud och människor och mellan Gud och hans skapade värld. Liksom andra skrifter i denna »vishetslitteratur» har Syrak också upptagit många äldre och yngre ordspråk, regler för livsföringen, betraktelser över tillvaron och dess lagar, träffande utsagor om människornas olika karaktär och öden. Syraks bok är till innehållet mest lik Ordspråksboken.

2) Härtill jämföres Ordspråksboken 8:22-36.

3) Jämför Jakobs brev 1:13.

---

4) Tobits bok är avsedd som en uppbyggelsebok, som skall lära den fromme israeliten, att Gud belönar den rättfärdige och sänder änglar för att vaka över honom och hjälpa honom. Motiven äro hämtade från äldre sagor. En sago-krets som skyntar igenom är Achikar-romanen, en i österlandet vitt utbredd legendsamling; Tobits brorson kallas nämligen Akiakar. Tobits bok skrevs ursprungligen på arameiska.

5) Salmanassar den IV (727-723 f.Kr.).

6) Salmanassar IV:s efterträdare var Sargon (722-706), och denne följdes av Sanherib (705-681).

7) Asarhaddon (= Esarhaddon, 2 Kon 19:37, Jes 37:38) regerade 681-669.

---

8) Enligt seden att bedja vid ett fönster, som låg i riktning mot Jerusalem. (Jämför Daniels bok 6:11.)

---

9) Baruk, eller som den också kallas, Första Baruksboken, var skriven på hebreiska. Den Baruk, som åsyftas, var profeten Jeremias' sekreterare (Jer 32:12, 13), som år 605 f.Kr. skrev ned Jeremias' domsutsagor i en bok. Flera skrifter framträda sedan i hans namn, bl.a. denna, som enligt sin egen uppgift skrevs av Baruk i Babylon och skickades till översteprästen i Jerusalem med begäran, att den skulle uppläsas inför menigheten, och att därefter allmän syndabekännelse och bön om syndaförlåtelse skulle framläggas i templet.

I den svenska kyrkobibeln har av gammalt till Baruks bok, såsom dess sjätte och sista kapitel, räknats det s.k. Jeremias' brev »som» — så heter det i brevet självt — »Jeremias sände till dem, som av babyloniernas konung skulle

föras bort såsom fångar till Babylonien, och vari han kungjorde för dem vad som hade blivit honom befallt av Gud». Annorstädes räknas detta brev såsom en särskild apokryfisk skrift för sig.

10) Detta kapitel kan räknas till vishetslitteraturen. Se ovan not 1. Visheten, säges det här, kan aldrig uppnås av människor själva, ty den är av gudomligt ursprung. Men Gud har förlänat den åt sitt utvalda folk, Israel, och nedlagt den i deras Heliga Skrifter, framför allt i Lagen. Den som äger visheten, får långt liv och verklig lycka i livet. Israels olyckor bero därför på att de icke hållit fast vid denna Vishet, som de framför alla andra folk fått av Gud.

---

11) På detta ställe anspelar Paulus i Romarebrevet 10:6 f.

---

12) Genom lagen har Israel kunskap om Guds vilja. Det är typiskt judiskt, framför allt fariseiskt, att man uppfattar lagen icke såsom en tung och svåruppfyllbar fordran utan såsom ett glädjeämne.

13) Berättelsen om Susanna torde ha skrivits på hebreiska eller arameiska omkring år 100 f.Kr. Den är troligen skriven av en farisé och innebär en förtäckt polemik mot sadduceerna. Dessa hävdade, att en som burit falskt vittnesmål mot en annan om en sak, för vilket straffet var döden, icke skulle dödas annat än då den oskyldigt beskyllde också verkligen blivit dömd till döden och domen verkställd. Fariséerna hävdade, att straffet för falsk anklagelse och vittnesmål i kapitalmål (som gällde saker belagda med dödsstraff) under alla omständigheter skulle vara döden.

13a) Joakim var en av de förmögaste bland judarna i Babel på sin tid och kunde upplåta lokal i sitt hus för domstolens arbete.

13b) D.v.s. samme Daniel, om vilken Daniels bok i G.T. berättar.

---

14) Jubileerboken skrevs på hebreiska i slutet av andra förkristna århundradet. Den framträder såsom en uppenbarelse, given av Gud till Moses genom en ängel, kallad »Ansiktets ängel» (d.v.s. en ängel, som har sin plats i Guds närhet och ständigt får skåda hans ansikte). Innehållet i denna uppenbarelse är en mänsklighetens och Israels historia från skapelsen till Moses, alltså motsvarande den tidsperiod, som Första Mosebok eller Genesis omfattar. Jubileerboken kallas därför också ibland för »Lilla Genesis». Dessutom innehåller den profetior om framtiden, vilka låta sluta till att författaren levde under mackabéerfursten Johannes Hyrkanus (134-104 f.Kr.).

Författaren till jubileerboken visar sig ha som ett huvudintresse att reformera kalendern. I stället för den gällande lunarkalendern (som ännu alltjämt är den judiska religiösa kalendern) med tolv mån-månader på året och vissa år med en skottmånad vill författaren ha införd en solarkalender med 364 dagar på året fördelade på tolv månader. Alla högtider skulle enligt hans system

infalla på söndag, med undantag av den stora försoningsdagen. Författaren torde ha tillhört det parti, som kallades Chassider, vilka omnämns i Första Mackabéerboken 2:42 (asidéer). Han torde dessutom ha varit präst.

15) Jubileerboken tänker sig hela världshistorien indelad i jubileer, perioder Om 49, år. Ett jubileum innehåller alltså sju perioder om sju år var, som alltså kunna kallas veckor eller årsveckor. I elfte jubileet, i den fjärde årsveckan, på det femte året blir alltså år 515 efter historiens begynnelse (d.v.s. efter Adam).

16) I varje kvartal skulle första och andra månaden bestå av fyra veckor eller 28 dagar och den tredje månaden av fem veckor eller 35 dagar. Denna solarkalender företrädde också av författaren till Första Henoksboken kapp 72-82.

---

17) Med väktare menas här de änglafurstar, som avföllö från Gud och ledde människorna till avfall. Detta skildras också i Första Henoksboken. Det egentliga syndafallet är enligt Jubileerboken och Första Henoksboken icke Adams och Evas syndafall i lustgården utan detta. Eljest är »Väktare» benämning på höga änglafurstar överhuvudtaget, även sådana som icke fallit. (Dan 4:13, 17, 23.)

18) I Tredje Henoksboken, kap 4, heter det: »Jag är Henok, Jareds son. När syndafloedens släkte syndade och voro förvända i sina verk, sägande till Gud: 'Vik ifrån oss, dina vägar vilja vi icke veta av' så tog den Helige mig bort från dem för att vara ett vittne mot dem i de höga himlarna för alla släkten, så att de icke skulle kunna säga: 'Den Barmhärtige är grym.'»

19) Här följer en skildring av den messianska tiden, som är tänkt såsom en lycksalighetens period för de rättfärdiga före den yttersta tiden och alltings fulländning.

---

20) Med den »älskade» (kunde också översättas »vännen») menas Abraham. Den älskades barn är Israels folk.

21) Levi stam har tydligt företräde framför alla de andra enligt författaren. Detta kan tyda på att han var präst och en av sadducéerna. Levis efterkommande skola enligt författaren vara både andliga och världsliga ledare. Denna förening av andligt och världsligt herravälde förverkligades under mackabéertiden hos mackabéerfurstarna.

---

22) De tolv patriarkernas testamente skrevs på hebreiska under Johannes Hyrkanus' senare regeringstid, alltså omkring 110-104 f.Kr. Författaren tillhör troligen det fariseiska partiet. Till oss har boken bevarats i grekisk översättning och kristen bearbetning. Den innehåller övervägande moraliska föreskrifter, förmaningar och varningar, samt dessutom några messianska profetior.

Boken är uppdelad i tolv delar, bestående av ett »testamente» (= ord på dödsbädden) från var och en av de tolv ättfäderna.

23) 1 Mos 35:22, 49:4.

23a) Beliar eller Belial är ett namn på ondskans furste; jfr 2 Kor 6:15.

---

24) Visheten är skriven på grekiska av en jude, som själv hade grekisk bildning men klandrade dem, som övergåvo fädernas tro för den hedniska filosofin. Den från fäderna ärvda gudsfruktan, alltså den israelitiska religionen, var enligt författaren den rätta visheten. Författaren utgår från samma tankar som de, som förekomma i Ordspråksboken kap 8 och 9, och vill sedan påvisa, att vad som i den gängse filosofin utanför judendomen var antagbart, i själva verket endast var ett utflöde av den gudomliga Vishet, som givits åt fäderna. Boken torde vara skriven inemot år 100 f.Kr.

25) Med »dödsrikets portar» menas »dödens välde» (pars pro toto). Uttrycket förekommer också i Nya testamentet. (Matt 16:18: »På denna klippa skall jag bygga min församling, och dödsrikets portar skola icke bli va henne övermäktiga.»)

---

26) Skildringen av de rättfärdigas öde här torde vara en anspelning på det som berättas i Första Mackabéerbokens första kapitel, verserna 57-66.

27) Jämför Ordspråksboken 8:2 (»Uppe på höjderna står Visheten, vid vägen, där stigarna mötas. Invid portarna, vid ingången till staden») och 9:3.

28) Den som enligt boken själv tänkes vara dess författare och som här talar i första personen, är konung Salomo.

28a) Jfr Kol 1:15, 3:10, 2 Kor 4:4, 3:18.

---

29) Första Mackabéerboken är ursprungligen skriven på hebreiska ej långt efter Johannes Hyrkanus' död (104 f.Kr.). Den utgör en historisk skildring av judarnas befrielsekrig mot de seleucidiska härskarna, omspannande tiden från Antiokus Epifanes' tillträde till makten år 175 till Simon Mackabéernas död år 135. Författaren torde ha tillhört den sadduceiska riktningen. Han är en ivrare för lagen och templet.

30) Första Mackabéerboken anger årtalen efter den seleucidiska eller syriska eran, vilken börjar med året 312 f.Kr.

31) Månaderna äro de ännu i dag i den judiska kalendern använda: Nisan, Ijjar, Sivan, Tammuz, Av, Elul, Tischri, Marcheschwan, Kislev, Tebet, Schebat, Adar, vilka naturligtvis såsom mån-månader icke motsvara några bestämda för varje år lika data i vår kalender. Kislev blir ungefär december. Författaren till 1 Mackabéerboken räknar årets början från 1 Nisan (vanligen i april). Det religiösa nyåret räknas emellertid infalla den 1:a Tischri.

32) »Förödelsens styggelse» var ett litet altare, som placerades ovanpå brännofferaltaret och var avsett för avgudaoffer. Jämför Dan 11:31, 12:11. I Nya testamentet kallas Antikrist för förödelsens styggelse: Matt 24:15, Mark 13:14.